

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Jubileusz czterdziestolecia Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego (1976-2016). Rodowód - instytucjonalizacja - rozwój - zamierzenia

Author: Stanisław Juszczak

Citation style: Juszczak Stanisław. (2016). Jubileusz czterdziestolecia Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego (1976-2016). Rodowód - instytucjonalizacja - rozwój - zamierzenia. "Chowanna" (T. 1 (2016), s. 9-54).

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Stanisław Juszczyk

Uniwersytet Śląski

**Jubileusz czterdziestolecia
Wydziału Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytetu Śląskiego (1976–2016)
Rodowód – instytucjonalizacja – rozwój – zamierzenia***

Dnia 5 października 2015 roku inaugurowaliśmy na Wydziale Pedagogiki i Psychologii jubileuszowy, czterdziesty rok akademicki, a w 2016 roku wydział nasz obchodzi czterdziestolecie swego funkcjonowania w siedzibie mieszczącej się w Katowicach, w dwóch budynkach przy ulicy Grażyńskiego 53.

Czterdzieści lat funkcjonowania Wydziału odpowiada niemal dwu pokoleniom życia człowieka. Czy te czterdzieści lat to czas owocny dla studentów i pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału? Czy w tym okresie wydarzyło się coś, co w sposób istotny wzmocniło naukowo Wydział? Czy studenci nadal chętnie na nim studiują? Czy środowisko pedagogiczno-psychologiczne ma coś wartościowego do zaproponowania środowisku społecznemu, w którym funkcjonuje Uniwersytet Śląski w Katowicach? Jaki jest status naszego Wydziału wśród innych wydziałów pedagogiczno-psychologicznych w Polsce? Te nasuwające się w sposób naturalny pytania w okresie jubileuszu skłaniają do analizy naszych dotychczasowych dokonań oraz przedstawienia planów na przyszłość. Jednak zanim na te pytania odpowiem, prześledźmy pokrótce historię rozwoju katowickiej pedagogiki i psychologii, ich rodowód, instytucjonalizację, infrastrukturę naukowo-badawczą i dydaktyczną, stan kadry naukowej oraz badania naukowe, a także plany na przyszłość.

* Artykuł jest rozwinięciem i uaktualnieniem tekstu (opublikowanego w „Chowannie” 2007, T. 2 (29), s. 169–208) poświęconego jubileuszowi 30-lecia Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego (1976–2006).

Rodowód

Korzeni górnośląskiej pedagogiki i psychologii należy szukać w okresie międzywojennym. W 1928 roku w Katowicach powołano do życia Instytut Pedagogiczny¹. Rolą Instytutu Pedagogicznego – jak podaje jego pierwszy dyrektor Edmund Czernichowski – było przyśpieszenie „procesu [...] duchowej unifikacji (Śląska z Macierzą), a zadanie to przypada w udziale przede wszystkim szkole polskiej na Śląsku, która chcąc sprostać temu zadaniu, musi stanąć na bardzo wysokim poziomie, musi przewyższyć wewnętrzną wartością swoją szkołę niemiecką. Do tego potrzeba odpowiednich wykonawców, potrzeba nauczycieli, stojących na wysokości swego zadania, gruntownie wykształconych, do swego zawodu należycie przygotowanych, jednym słowem, trzeba stworzyć elitę wśród szerokich sfer nauczycielstwa, której działalność promieniować będzie na całym Śląsku i w ten sposób przyczyni się do stopniowego podwyższania się poziomu całego społeczeństwa”².

Instytut Pedagogiczny w Katowicach w swoim planie pracy, oprócz omówienia działalności dydaktycznej, naukowej, zapowiedzi prowadzenia biblioteki pedagogicznej i pracowni psychologicznej, kierowania szkołami doświadczalnymi, zawarł projekt wydawania periodycznego biuletynu Instytutu pod tytułem „Chowanna”³. Bogata działalność Instytutu koncentrowała się głównie na kształceniu i dokształcaniu nauczycieli różnych specjalności. W dziale *Kronika Instytutu Pedagogicznego*, publikowanym w latach międzywojennych na łamach „Chowanny”, informowano o pracach dydaktycznych i organizacyjnych, w tym o wykładach pedagogicznych i zakresach kursów organizowanych przez Instytut⁴ oraz zasadach i celach działalności przedmiotowych ognisk metodycznych⁵. Przedstawiano także szczegółowe sprawozdania z działalności Szkolnej Poradni Psychologicznej przy Instytucie Pedagogicznym⁶.

Utworzenie Instytutu było więc wyrazem dążenia wojewódzkich władz oświatowych do umożliwienia nauczycielom pracującym na Ślą-

¹ Zob. E. Czernichowski: *Organizacja i znaczenie Instytutu Pedagogicznego w Katowicach*. Katowice: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1930, s. 19.

² Ibidem, s. 24.

³ Zob. *Instytut Pedagogiczny w Katowicach*. [Broszura informacyjna. Nakładem IP. Gmach Gimnazjum Państwowego]. Poznań: Drukarnia W.L. Anczyca i s-ki, 1928, s. 5.

⁴ Zob. np. „Chowanna” 1931, z. 1; 1934, z. 3, z. 5.

⁵ Zob. „Chowanna” 1936, z. 2.

⁶ Zob. „Chowanna” 1936, z. 7–8, s. 363–367; z. 10, s. 461–463.

sku zdobycia i pogłębienia wiedzy pedagogicznej⁷. Miejsce powstania Instytutu Pedagogicznego – Katowice – było bardzo ważne. Śląsk po latach oderwania od Polski potrzebował polskich tradycji pedagogicznych. Polska kultura, nauka i oświata były wyznacznikiem przynależności tych ziem do macierzy⁸.

Pismo naukowe Instytutu Pedagogicznego – zgodnie z tytułem zaczerpniętym z dzieła Bronisława Ferdynanda Trentowskiego *Chowanna, czyli system pedagogiki narodowej jako umiejętności wychowania, nauki i oświaty, słowem wykształcenia naszej młodzieży* (Poznań 1842) – miało charakter interdyscyplinarny, uwzględniało problematykę filozoficzną, psychologiczną, społeczną i historyczną, pedagogiczną i kulturową. W przejściu tytułu (*Chowanna* to legendarna starosłowiańska bogini – piasunka dzieci⁹) można się dopatrywać chęci rozwijania i kontynuowania pedagogiki narodowej i wychowania państwowego na kartach periodyku. Pierwszy jego zeszyt – podwójny (nr 1-2) – został wydany w lutym 1929 roku pod tytułem „Chowanna. Kwartalnik pedagogiczny poświęcony naukowym zagadnieniom wychowania”¹⁰.

Zdaniem Agnieszki Stopińskiej-Pająk, „Chowanna” jako organ wydawniczy Instytutu miała stanowić symbol polskości, miała pełnić w regionie śląskim funkcję krzewiciela i popularyzatora polskiej kultury pedagogicznej, a jednocześnie świadczyć o żywotności polskich tradycji wychowania¹¹.

W ówczesnym czasie na Śląsku były wydawane jeszcze inne czasopisma podejmujące problematykę wychowawczą. Należały do nich: „Miesięcznik Pedagogiczny”, „Szkoła Śląska”, „Poradnik Nauczycielski Samokształceniowo-Bibliograficzny” oraz „Szkolnictwo Zawodowe”, „Szkoła Pszczyńska”, także kilka dodatków do innych periodyków, na przykład „Dodatek Szkolny dla Rodziców Polskich” czy „Dom i Szkoła”. W porównaniu z „Chowanną” pisma te miały krótszy okres wydawania, ograniczony zasięg terytorialny i tematyczny oraz charakter popularyzatorski, a nie naukowy. Również dzisiaj na tle ogólnopolskich periodycznych

⁷ S. Juszczyk: *80 lat historii kształcenia nauczycieli na Śląsku*. Katowice: Fundacja dla Śląska, 2009.

⁸ A. Budniak: *Czasopismo pedagogiczne „Chowanna” (1929–1997)*. Zarys monograficzny. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1999, s. 8.

⁹ Zob. W. Bobrowska-Nowak: *Kartki z przeszłości „Chowanny”*. „Chowanna” 1993, T. 1, s. 170; A. Stopińska-Pająk: *Funkcje społeczno-pedagogiczne „Chowanny”*. „Chowanna” 1987, z. 2, s. 7; W. Andrukowicz: *Chowanna – w dwusetną rocznicę urodzin Bronisława F. Trentowskiego*. „Chowanna” 2009, tom jubileuszowy: *Modalne aspekty treści kształcenia* [red. W. Kojs], s. 12.

¹⁰ A. Budniak: *Czasopismo pedagogiczne „Chowanna” (1929–1997)*...

¹¹ A. Stopińska-Pająk: „Chowanna” – wczoraj i dziś. „Ruch Pedagogiczny” 1984, nr 3, s. 42.

wydawnictw pedagogicznych (tj. „Przegląd Pedagogiczny”, „Muzeum”, „Oświata i Wychowanie”) „Chowanna” zajmuje jedno z czołowych miejsc ze względu na różnorodność podejmowanej tematyki, skupienie w zespole redakcyjnym wybitnych naukowców z całego kraju, zamieszczanie artykułów o wysokim poziomie naukowym, wskazywanie nauczycielom sposobów samokształcenia i rezultatów przeprowadzonych badań psychopedagogicznych¹². W okresie międzywojennym redaktorami „Chowanny”, a więc współpracownikami Instytutu Pedagogicznego, byli między innymi profesorowie: Zygmunt Mysłakowski (Kraków), Mieczysław Ziemnowicz (Lwów, Kraków), Bohdan Nawroczyński (Warszawa), Stefan Szuman (Kraków), Florian Znaniecki (Poznań), Stefan Błachowski (Poznań), Jan S. Bystron (Warszawa), Stanisław Łempiński (Lwów) i Helena Radlińska (Warszawa). W marcu 1945 roku Kurator Okręgu Szkolnego na Śląsku Jan Smoleń powołał Kuratorium Instytutu Pedagogicznego i pełnienie funkcji organizatora i kierownika Instytutu Pedagogicznego powierzył profesorowi Józefowi Pieterowi, który zorganizował w Instytucie trzy kierunki studiów, uruchomił bibliotekę pedagogiczną oraz ośrodek poradnictwa pedagogicznego¹³.

Oprócz prac badawczych autorów z różnych ośrodków akademickich zamieszczano na łamach „Chowanny” także sprawozdania i relacje na przykład z badań psychologiczno-pedagogicznych przeprowadzanych w ramach pracy Sekcji Psychologicznej Absolwentów Instytutu Pedagogicznego pod kierownictwem Stefana Szumana¹⁴. Publikacje te są źródłem informacji o zorganizowanej pedagogicznej i psychologicznej działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej na Górnym Śląsku.

„Chowanna”, będąca półrocznikiem, do dziś jest wydawana przez Wydział Pedagogiki i Psychologii. Zwyczajowo redaktorami naczelnymi periodyku byli kolejni dziekani, ale od 2012 roku funkcję redaktora naczelnego pełni wybrana przez Radę Wydziału Pedagogiki i Psychologii prof. dr hab. Ewa Syrek. „Chowanna”, należąca do polskich czasopism pedagogicznych mających najdłuższą tradycję, cieszących się uznaniem polskiego środowiska pedagogów, jest periodykiem recenzowanym oraz indeksowanym na liście „B” Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Warto dodać, iż „Chowanna” od numeru 1. z 2014 roku jest wydawana pod patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN.

Współczesna „Chowanna” stanowi interdyscyplinarne forum wymiany myśli i prezentacji wniosków badań naukowych w zakresie wielo-

¹² Zob. A. Budniak: *Czasopismo pedagogiczne „Chowanna” (1929–1997)...*, s. 8–9.

¹³ J. Pieter: *Powstanie i rozwój uczelni wyższych w województwie katowickim w latach 1945–1964*. „Chowanna” 1964, z. 4, s. 360.

¹⁴ Zob. „Chowanna” 1946, z. 3–6, s. 31–33.

aspektowego aktualizowania procesów edukacji, wychowania i innych rodzajów uczestnictwa społecznego w zmieniających się warunkach społeczno-kulturowych i cywilizacyjnych.

W 1950 roku Instytut Pedagogiczny został włączony do nowo powstałej w Katowicach Wyższej Szkoły Pedagogicznej, a w 1952 roku rozpoczęła swe funkcjonowanie Katedra Pedagogiki, kierowana wówczas przez prof. zw. dr. hab. Józefa Pietera, psychologa, pedagoga i filozofa, a od 1956 roku rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej¹⁵. Zdaniem Henryka Gąsiora, Piotra Barczyka i Zofii Ratajczak¹⁶, placówka ta inicjowała badania naukowe oraz wyznaczała ogólny kierunek zajęć dydaktycznych z nauk pedagogicznych na studiach humanistycznych i matematyczno-fizycznych. Jako oddzielny kierunek studiów pedagogika zaczęła się rozwijać w WSP od 1959 roku; początkowo kształcili się na tym kierunku wyłącznie pracujący nauczyciele. Do czołowych organizatorów, inicjatorów i opiekunów badań pedagogicznych prowadzonych w uczelni należeli w tym okresie: prof. zw. dr. hab. Józef Pieter, doc. dr. hab. Jan Bohucki (dziekan Wydziału Humanistycznego, a następnie kierownik Zakładu Dydaktyki), prof. dr. hab. Jan Zborowski i prof. dr. hab. Józef Madeja. Pod koniec 1967 roku prof. zw. dr. hab. Józef Pieter czynił starania o przekształcenie WSP w Śląską Akademię Pedagogiczną; tej koncepcji były przeciwne ówczesne wojewódzkie władze partyjne PZPR.

Instytucjonalizacja

Dnia 9 czerwca 1968 roku na podstawie ustawy z dnia 5 listopada 1958 r. o szkołach wyższych WSP została połączona z Filią Uniwersytetu Jagiellońskiego w Katowicach; w ten sposób powstał Uniwersytet Śląski. Strukturę Uniwersytetu regulowało zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 31 lipca 1968 r. Pedagogika i psychologia rozwijały się w strukturze Wydziału Humanistycznego, w ramach dwóch katedr: Katedry Pedagogiki, kierowanej przez doc. dr. hab. Jana Bohuckiego, oraz Katedry Psychologii, kierowanej przez profesora Józefa Pietera. Dnia 26 czerwca 1969 roku fuzja tych katedr doprowadziła do powstania Instytutu Pedagogiki i Psychologii, w którym rozpoczęły swe funkcjonowanie dwa zakłady: Zakład Psychologii, kierowany przez prof. Józefa Pietera (będącego także dyrektorem Instytutu), oraz

¹⁵ P. Kowolik: *Józef Pieter (1904–1989) – psycholog, pedagog, filozof*. „Nauczyciel i Szkoła” 2004, nr 1–2, s. 387.

¹⁶ *Wydział Pedagogiki i Psychologii*. Oprac. H. Gąsior, P. Barczyk, Z. Ratajczak. W: *10 lat Uniwersytetu Śląskiego 1968–1978*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1978, s. 146.

Zakład Pedagogiki, którego pierwszym kierownikiem był doc. dr hab. Jan Bohucki¹⁷, a od 1971 roku doc. dr hab. Adolf Molak¹⁸, pełniący jednocześnie funkcję zastępcy dyrektora Instytutu. Od momentu powstania Instytutu nastąpił rozwój studiów pedagogicznych – oprócz studiów stacjonarnych w ramach Instytutu funkcjonowało Zaoczne Studium Pedagogiki oraz Wieczorowe Studium Pedagogiki (na studiach zaocznych i wieczorowych z pedagogiki prowadzone były także prace magisterskie w zakresie psychologii). Następowaty też dalsze zmiany w strukturze organizacyjnej Instytutu. W roku akademickim 1971/1972 powstał Zakład Nowych Technik Nauczania i Dydaktyki Szkoły Wyższej, którym kierowali kolejno: doc. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak, doc. dr Jan Poplucz, a od 1974 roku – dr inż. Tadeusz Bydliński. Dnia 1 października 1973 roku powołano Zakład Historii Wychowania, którego kierownikiem została doc. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak, oraz Zakład Praktyk Pedagogicznych i Metodyk Szczegółowych, którego kierownictwo powierzono dr. Zdzisławowi Rabickiemu.

Pierwsze koncepcje badawcze Zakładu Pedagogiki realizowane były pod kierunkiem doc. dr. hab. Jana Bohuckiego i obejmowały zagadnienia z zakresu: pedeutologii, teorii wychowania, dydaktyki szkoły wyższej oraz historii oświaty; badania miały na celu unowocześnienie metod nauczania i wychowania, integrowanie środowiska wychowawczego i kształtowanie osobowości nauczycieli. Doc. dr hab. Adolf Molak zainicjował badania dotyczące teorii funkcjonowania szkoły oraz struktury klasy przy wykorzystaniu technik socjometrycznych.

Psychologia w Uniwersytecie Śląskim funkcjonowała początkowo w ramach różnych jednostek organizacyjnych; rozrastając się, dążyła do uzyskania autonomii i samodzielności organizacyjnej. Studia stacjonarne z zakresu psychologii zostały uruchomione w roku akademickim 1968/1969 i miały związek z rozwojem kadry naukowej psychologów, a w niedalekiej przyszłości z instytucjonalizacją tej dyscypliny w ramach utworzonego w późniejszym czasie Instytutu Psychologii¹⁹. W roku akademickim 1970/1971 w pionie psychologii Instytutu Pedagogiki i Psychologii funkcjonowały już dwa zakłady: Zakład Psychologii, kierowany przez prof. zw. dr. hab. Józefa Pietera, i Zakład Psychologii Pracy, kierowany początkowo przez prof. dr. hab. Józefa Zimnego, a od 1972 roku przez doc. dr Zofię Ratajczak. Zakład Psychologii Rozwojo-

¹⁷ Zob. M. G r z y b o w a: *Nauczyciel-eksperymentator, naukowiec, pedagog, pedeutolog. Życie – działalność edukacyjna – działalność twórcza Jana Bohuckiego (1901–1991)*. „Nauczyciel i Szkoła” 1997, nr 2 (3), s. 141–145.

¹⁸ Zob. Molak Adolf. W: *Słownik biograficzny Ziemi Cieszyńskiej*. Red. J. G o l e c, S. B o j d a. T. 2. Cieszyn: Offsetdruk i Media, 1995, s. 149.

¹⁹ *Wydział Pedagogiki i Psychologii...*, s. 152.

wej i Wychowawczej powstał w roku akademickim 1972/1973, a kierownictwo tego Zakładu powierzono doc. dr hab. Marii Bolechowskiej. Zakładem Psychologii Ogólnej od 1973 roku kierował doc. dr Augustyn Bańka, a od 1975 roku – doc. dr Kazimierz Czarnecki; Zakład ten stał się podstawową jednostką badawczą w pionie psychologii. Analiza struktury organizacyjnej Instytutu Pedagogiki i Psychologii wskazuje, że w ramach pionu psychologicznego funkcjonował wtedy zakład ogólny oraz skupione wokół niego zakłady specjalistyczne.

Dnia 1 sierpnia 1973 roku Instytut Pedagogiki i Psychologii rozpoczął swe funkcjonowanie w strukturze nowo powołanego Wydziału Nauk Społecznych, gdzie oprócz studiów dziennych działało Zaoczne Studium Pedagogiki oraz Wieczorowe Studium Pedagogiki i Podyplomowe Studium Pedagogiczne w zakresie organizacji i zarządzania szkolnictwem. W tym okresie Instytut zatrudniał 55 pracowników naukowo-dydaktycznych – 25 pedagogów i 30 psychologów. W obu pionach prowadzono odrębne dyskusje merytoryczne na temat koncepcji prac doktorskich (uprawnienia do nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki i psychologii miała wtedy Rada Wydziału Nauk Społecznych) i tematów prac badawczych oraz imprez naukowych. Instytut prowadził też usługowe zajęcia dydaktyczne dla studentów innych wydziałów, co sprzyjało dalszemu zwiększaniu jego kadry naukowo-dydaktycznej oraz powodowało kolejne zmiany strukturalne.

Na mocy zarządzenia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w dniu 29 lipca 1974 roku Instytut Pedagogiki i Psychologii został podzielony na Instytut Pedagogiki i Instytut Psychologii. Funkcję dyrektora Instytutu Pedagogiki sprawowali kolejno: doc. dr hab. Adolf Molak (1974–1976)²⁰; doc. dr Henryk Gąsior (1976–1978)²¹; doc. dr hab. Włodzimierz Goriszowski (1978–1980)²², a następnie doc. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak (1980–1981)²³. W strukturze Instytutu Pedagogiki działało wtedy 6 jednostek, w tym utworzone trzy nowe zakłady: Zakład

²⁰ Zob. D. Drynda: *Molak Adolf*. W: *Słownik pedagogów polskich*. Red. W. Bobrowska-Nowak, D. Drynda. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 141–142.

²¹ Zob. F. Bocian: *Henryk Gąsior – Jubileusz pedagoga*. „Nauczyciel i Szkoła” 1998, nr 2 (5), s. 166–174.

²² Zob. P. Kowolik: *Jubileusz 70-lecia urodzin i 50-lecia pracy zawodowej Profesora Włodzimierza Lecha Goriszowskiego*. „Nauczyciel i Szkoła” 1999, nr 2 (7), s. 202–206.

²³ P. Kowolik: *Prof. zw. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak – pedagog, psycholog i historyk wychowania*. W: *Wychowanie – opieka – wsparcie. Tradycje i doświadczenia polskiej pedagogiki oraz możliwości współczesnego ich wykorzystania*. Red. M. Wójcik. Mysłowice: Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Kardynała Augusta Hłonda w Mysłowicach, 2002, s. 17–21.

Pedagogiki Społecznej, kierowany przez doc. dr. Henryka Gąsiora, Zakład Organizacji i Zarządzania Oświatą, kierowany przez doc. dr. hab. Włodzimierza Goriszowskiego, oraz Zakład Pedagogiki Pracy, kierowany przez doc. dr. Jana Poplucza. Na studiach z zakresu pedagogiki prowadzono kilka specjalizacji, tj.: pedagogikę szkolną, pedagogikę przed-szkolną, pedagogikę opiekuńczą oraz pedagogikę resocjalizacyjną. Czy-niono także przygotowania do utworzenia nowego kierunku studiów: pedagogiki pracy, na studiach stacjonarnych i studiach dla studentów pracujących. Prowadzono ponadto studia II stopnia dla absolwentów Wyższych Szkół Nauczycielskich w zakresie pedagogiki szkolnej i re-socjalizacyjnej. W roku akademickim 1976/1977 Instytut kształcił już 1 225 studentów.

W autonomicznym Instytucie Pedagogiki przyjęto następujące pod-stawowe kierunki badań, z których wiele kontynuowanych jest do dziś: modernizacja i funkcjonowanie systemu oświatowego, kształcenie i do-skonalenie nauczycieli, organizacja i zarządzanie szkolnictwem, jed-nolity system wychowania, funkcje wychowawcze i wpływ zespołów pracowniczych na postawy pracowników, pedagogika szkoły i peda-gogika pracy, dydaktyka szkoły wyższej i problemy wychowania aka-demickiego, funkcjonowanie organizacji młodzieżowych, socjalizacja i resocjalizacja dzieci i młodzieży, integracja środowiska społecznego, w tym środowiska akademickiego, rola i wpływ oddziaływania środków masowego przekazu na młodzież; wśród kierunków badań znajdują się ponadto dzieje instytucji i rozwój oświaty oraz myśl pedagogiczna re-gionu i całego kraju.

W ramach działalności Instytutu Pedagogiki na rzecz regionu wymie-nić należy: podejmowanie eksperymentów w szkołach, organizowanie praktyk studenckich, seminariów i konferencji popularnonaukowych, wydawanie ekspertyz, podejmowanie prób wdrażania nowego modelu edukacji, modelu integracji środowiska społecznego oraz prace nad re-alizacją w szkole przedmiotu „wychowanie do życia w rodzinie”²⁴.

Również w Instytucie Psychologii następowały sukcesywnie zmiany strukturalne. Zakład Psychologii Klinicznej został utworzony w roku akademickim 1973/1974, a jego kierownictwo objął dr Jan Stanik. Za-kład Psychologii Społecznej powstał w roku akademickim 1975/1976 i funkcjonował pod kierownictwem doc. dr hab. Wilhelminy Wosiń-skiej. Funkcję dyrektora Instytutu Psychologii pełniły kolejno: doc. dr hab. Wilhelmina Wosińska (1976–1981) oraz prof. dr hab. Zofia Ratajczak (1981–1984). Do osiągnięć Instytutu Psychologii w tym okresie możemy zaliczyć uruchomienie podstawowych specjalizacji: psychologii pracy, psychologii wychowania i psychologii klinicznej, znaczący rozwój ka-

²⁴ Wydział Pedagogiki i Psychologii..., s. 146–152.

dry naukowej oraz wzrost uczestnictwa w krajowym życiu naukowym i w rozwiązywaniu praktycznych problemów środowiska regionu śląskiego poprzez: podejmowanie tematów węzłowych, międzyresortowych, rządowych oraz zleconych przez jednostki gospodarki społecznej, w tym przemysłu. Problematyka prowadzonych badań naukowych była szeroka, często miała wymiar stosowany i obejmowała na przykład warunki optymalizacji roli psychologa szkolnego i problematyki klasowych zespołów wyrównawczych, reedukację uczniów, a w ramach psychologii pracy: mechanizmy zachowań w sytuacjach innowacyjnych w środowisku pracy, badania przydatności do pracy, psychologiczne podstawy kierowania organizacją i wiele innych. Instytut zorganizował Poradnię Wychowawczo-Zawodową i Korekcyjną, której celem było wspieranie praktyk zawodowych, również świadczenie usług na rzecz dzieci i młodzieży oraz młodzieży studenckiej całego Uniwersytetu²⁵.

Poszczególni członkowie kadry naukowej obu Instytutów swe stopnie doktora habilitowanego uzyskiwali w różnych uniwersytetach (na przykład w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) lub w instytutach PAN. Cechą charakterystyczną działalności dydaktycznej podejmowanej w obu Instytutach było bardzo duże obciążenie zajęciami dydaktycznymi (prowadzonymi dla własnych studentów oraz dla studentów innych wydziałów, w ramach uzyskiwania przez tych drugich tzw. uprawnień pedagogicznych²⁶); ich liczba przekraczała wielokrotnie pensum dydaktyczne młodszych pracowników nauki, wynoszące w latach 1993–1999 270 godzin dydaktycznych. Do dziś pracownicy Wydziału mają duże obciążenia dydaktyczne wynikające z kształcenia dużej liczby studentów, jakkolwiek grono studentów zmniejsza się systematycznie (na przykład w roku akademickim 2014/2015 na Wydziale Pedagogiki i Psychologii było około 3 tys. studentów studiów stacjonarnych, niestacjonarnych, w tym słuchaczy studiów podyplomowych oraz doktorantów, w roku 2009/2010 było ich ponad 4 tys.).

Na mocy zarządzenia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 30 września 1976 roku utworzono Wydział Pedagogiki i Psychologii, do którego zostały przeniesione Instytut Pedagogiki i Instytut Psychologii; siedzibą nowego Wydziału stał się budynek po byłej szkole podstawowej, mieszczący się przy ulicy Tyszki 53 (obecnie to ulica Grażyńskiego), do którego dobudowano w 1979 roku standardowy hotel pracowniczy, zaadaptowany na pokoje pracowników naukowo-dydak-

²⁵ Ibidem, s. 152–156.

²⁶ W roku 1978 sekcje nauczycielskie istniały na 20 kierunkach studiów stacjonarnych w Uniwersytecie Śląskim.

tycznych (znajduje się w nim 70 pokoi o przeciętnej powierzchni 16 m² każdy), siedziby dyrekcji obu Instytutów oraz sale seminaryjne. Budynki posiadają łączną powierzchnię użytkową równą 6 729 m²; znajduje się tam 26 sal dydaktycznych.

Infrastruktura

Do dziś Wydział Pedagogiki i Psychologii funkcjonuje w obu budynkach, kształcąc około 3 tys. studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na akredytowanych przez Państwową Komisję Akredytacyjną jednolitych studiach magisterskich (psychologia – akredytacja od 2004 roku) oraz na studiach I i II stopnia (pedagogika – akredytacja od 2005 roku), od 1 września 2006 roku także na studiach III stopnia (czyli studiach doktoranckich, prowadzonych w ramach obu kierunków) oraz na studiach podyplomowych (średnio około 500 słuchaczy w roku). W trakcie ostatnich czterech kadencji dziekańskich budynki były modernizowane (w latach 1999–2002 dobudowano aulę mogącą pomieścić około 300 studentów, wyremontowano pomieszczenia Biblioteki Wydziałowej oraz salę Rady Wydziału); do dziś są intensywnie remontowane. W dziekanatach obsługa studentów odbywa się w sieciowym międzywydziałowym Uniwersyteckim Systemie Obsługi Studentów (USOS), a wszelkie sprawy administracyjne, typu: delegacje, wyjazdy na konferencje czy zakupy aparatury, realizowane są w systemie SAP. Dziekanaty ds. studiów dziennych, zaocznych i wieczorowych, a także sekretariaty instytutów, katedr i zakładów są w pełni skomputeryzowane, działają w systemie centralnego drukowania (podobnie jak komputery nauczycieli akademickich), funkcjonują w sieci lokalnej Wydziału, mając łączność z siecią uniwersytecką i siecią globalną.

Lokalna sieć komputerowa na Wydziale Pedagogiki i Psychologii została zaprojektowana w topologii gwiazdy hierarchicznej opartej na jednym Głównym Punkcie Dystrybucyjnym MDF i 4 Lokalnych Punktach Dystrybucyjnych SD. Obejmuje 2 budynki połączone wielomodowym kablem światłowodowym oraz łącze światłowodowe umożliwiające dostęp do Śląskiej Akademickiej Sieci Komputerowej. Sieć posiada 238 gniazd dostępowych przewodowych oraz 12 bezprzewodowych punktów dostępowych dla studentów; punkty te zapewniają łączność bezprzewodową Wi-Fi używaną przez studentów urządzeniom mobilnym. Sieć LAN obsługuje również system centralnego drukowania składający się z 6 urządzeń wielofunkcyjnych i czytników kart identyfikacyjnych tego systemu. Do sieci LAN włączone są 2 komputerowe pracownie dydaktyczne (każda po 10 stanowisk komputerowych), 2 komputerowe pracownie internetowe (każda po 8 stanowisk komputerowych), pracownia

psychologiczna i laboratorium psychologiczne. Na wszystkich komputerach zainstalowane jest oprogramowanie, takie jak: Statistica 12 PL, Scribus, Open Office, Deep Freeze, oraz dodatkowo w pracowniach dydaktycznych pakiet Microsoft Office 2013 Standard PL. W ramach komputeryzacji wydziałowej biblioteki wyposażono ją w 8 terminali komputerowych obsługiwanych przez serwer zlokalizowany w Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej. W czytelnii do dyspozycji studentów zostały oddane 4 komputery umożliwiające dostęp do zasobów bibliotecznych.

Na Wydziale znajdują się 3 duże sale wykładowe i sala Rady Wydziału; sale te są wyposażone w wideoprojektory stacjonarne z opuszczanymi ekranami podsufitowymi oraz systemy nagłaśniające. W posiadaniu pracowników Wydziału znajduje się ponad 60 przenośnych wideoprojektorów.

W skład Wydziału Pedagogiki i Psychologii wchodzi Biblioteka Wydziałowa, której działalność jest ściśle związana z kierunkiem rozwoju Wydziału i prowadzonymi na nim badaniami naukowymi. Gromadzone zbiory z pedagogiki i psychologii są poszerzane o publikacje z innych dyscyplin wiedzy, takich jak: socjologia, filozofia, religia, medycyna. W zbiorach biblioteki znajdują się książki reprezentujące dorobek krajowych środowisk akademickich – publikacje z zakresu pedagogiki i psychologii oraz dyscyplin pokrewnych; biblioteka stanowi podstawowe miejsce studiów literaturowych, teoretycznych oraz doniesień z badań empirycznych. Biblioteka Wydziałowa, funkcjonując w jednolitym systemie biblioteczo-informacyjnym Uniwersytetu Śląskiego, prowadzi działalność usługową: informacyjną i dydaktyczną. Bierze aktywny udział w tworzeniu komputerowej bazy zbiorów własnych i aktywnie uczestniczy w szkoleniu studentów w zakresie korzystania ze źródeł informacji. Szkoleniem objęci są wszyscy korzystający z Biblioteki, zarówno studenci rozpoczynający naukę, dla których w październiku organizowane jest szkolenie biblioteczne, jak i studenci przygotowujący już swoje prace dyplomowe, którzy są szkoleni indywidualnie. Biblioteka oferuje pomoc swoim użytkownikom przy korzystaniu nie tylko ze zbiorów własnych Biblioteki Wydziałowej, lecz także ze zbiorów innych bibliotek naszej Uczelni.

Wychodząc naprzeciw potrzebom studentów studiów wieczorowych, mimo niewielkiej liczby personelu (7 osób), biblioteka przedłużyła godziny pracy wypożyczalni i czytelnii 2 razy w tygodniu. Jest także otwarta w każdą sobotę, zarówno dla studentów studiów niestacjonarnych, jak i dla całej społeczności akademickiej. Z zasobów czytelnii Biblioteki Wydziałowej korzystają również czytelnicy niezwiązani z Uniwersyteciem Śląskim – studenci innych uczelni, a także mieszkańcy naszego regionu.

Jednym z podstawowych zadań Biblioteki jest gromadzenie zbiorów drogą zakupu, prenumeraty, darów i wymiany. W Bibliotece Wydziału Pedagogiki i Psychologii opracowuje się nabytki elektronicznie w systemie Prolib-21 oraz współpracuje z Katalogiem Zbiorów Polskich Bibliotek Naukowych (NUKAT) (pracownicy wprowadzają nowe rekordy bibliograficzne i rekordy KHW do tej bazy lub modyfikują rekordy już istniejące).

Stan księgozbioru Biblioteki Wydziałowej na koniec 2014 roku wynosił: 79 968 woluminów książek i 5 005 woluminów czasopism. Oprócz opracowywania na bieżąco pozyskiwanego księgozbioru Biblioteka uzupełnia katalog elektroniczny o księgozbiór z lat poprzednich. Stan księgozbioru wprowadzonego na koniec 2014 roku do systemu Prolib-21 wynosił: 72 786 woluminów książek, 3 575 woluminów czasopism i wydawnictw ciągłych nieregularnych, co stanowi 90% całego księgozbioru.

Oprócz książek i czasopism czytelnicy Biblioteki Wydziałowej za pośrednictwem strony <http://www.ciniba.edu.pl> mogą korzystać ze źródeł elektronicznych, które są dostępne w sieci komputerowej uczelni: 56 baz danych, 18 tys. czasopism elektronicznych, około 74 tys. tytułów książek elektronicznych, zbiorów zdigitalizowanych w ramach Śląskiej Biblioteki Cyfrowej. Dodatkowo w Bibliotece możliwy jest zakupiony przez Wydział Pedagogiki i Psychologii dostęp do trzech baz psychologicznych, z których można korzystać tylko na terenie Wydziału: PsycArticles, PsycInfo, PsycTests. Studenci i pracownicy Wydziału mają też dostęp – za pośrednictwem strony internetowej Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej (CINiBA) do katalogów bibliotek polskich i zagranicznych.

Biblioteka od lat uczestniczy również w tworzeniu *Bibliografii dorobku pracowników Uniwersytetu Śląskiego*. Dane do *Bibliografii...* uzupełniane są na bieżąco; katalogowane są również rekordy za lata poprzednie. W roku 2015 wprowadzono dane z lat 2013–2014 (503 rekordy).

Z roku na rok poprawiają się także warunki studiowania dla studentów z niepełnosprawnością (na Wydziale rocznie studiuje około 50 studentów o różnym typie i stopniu niepełnosprawności) – w 2005 roku ze środków PFRON wybudowano zewnętrzny podjazd dla niepełnosprawnych oraz toaletę, a w 2006 roku – zewnętrzną windę dla niepełnosprawnych przy budynku dydaktycznym oraz podjazd wewnętrzny. Duże udogodnienia dla studentów i pracowników stanowią: zamknięty parking zewnętrzny oddany do dyspozycji studentów (parkingiem zarządza Wydziałowa Rada Samorządu Studenckiego, a wjazd na parking umożliwia chip w legitymacji studenckiej), parking dla gości Wydziału zbudowany w 2005 roku przed głównym wejściem do budynku oraz parking wewnętrzny dla pracowników Wydziału (około 50 miejsc), zlokalizowany z tyłu budynku.

Rozwój

Pierwszym dziekanem Wydziału został jego organizator doc. dr Henryk Gąsior (1976–1981)²⁷. Od tej pory Wydział Pedagogiki i Psychologii zaczął się rozwijać niezwykle dynamicznie. Zdaniem ówczesnych władz rektorskich, „W nowej strukturze organizacyjnej Wydział ten lepiej spełnia doniosłe zadania w dziedzinie kształcenia zawodowych wychowawców i specjalistów dla zreformowanego systemu edukacji narodowej oraz psychologów dla oświaty i przemysłu”²⁸. Główne kierunki badań naukowych prowadzonych na Wydziale dotyczyły psychologicznych problemów funkcjonowania człowieka w sytuacji pracy, psychologicznych podstaw kształcenia zawodowego młodzieży, roli i miejsca szkoły w środowisku wielkoprzemysłowym, kształtowania kultury społecznej, podstaw przydatności zawodowej absolwentów szkół zawodowych w gospodarce i kulturze oraz modernizacji, organizacji i zarządzania szkolnictwem. Problematyka pedagogiki pracy i psychologii pracy w tym okresie była dominująca; w ramach eksploracji tej problematyki podejmowano bardziej szczegółowe badania naukowe, dotyczące na przykład: psychologicznych i pedagogicznych aspektów funkcjonowania rodziny górniczej, funkcji kierowania zespołami pracowniczymi i ich wpływu na postawę wobec obowiązków zawodowych, a także planowania funkcji wychowawczej w brygadach bądź oddziałach dużych zakładów przemysłowych.

Stan kadry samodzielnych pracowników nauki oraz bogaty dorobek naukowy całej społeczności akademickiej Wydziału zaowocował otrzymaniem w 1978 roku przez Wydział Pedagogiki i Psychologii UŚ prawa do nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych w obu prowadzonych dyscyplinach naukowych.

W 1981 roku zlikwidowany został Instytut Pedagogiki, a w jego miejsce zostały powołane następujące Katedry: Katedra Badań Placówek Oświatowych (kierowana przez prof. dr. hab. Jana Poplucza), Katedra Pedagogiki Społecznej (kierowana przez docenta, a następnie prof. dr. hab. Andrzeja Radziewicza-Winnickiego), Katedra Wychowania Przedzszkolnego i Nauczania Początkowego, zmieniona w 1993 roku na Katedrę Pedagogiki Wczesnoszkolnej (kierowana przez prof. dr. hab. Henryka Moroza²⁹), Katedra Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania

²⁷ Zob. *Uniwersytet Śląski – wyrósł z dobrego drzewa, 1968–1998*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1998, s. 29.

²⁸ Zob. H. Rechowicz: *W służbie nauki i regionu. W: 10 lat Uniwersytetu Śląskiego 1968–1978...*, s. 32.

²⁹ Zob. S. Pałka: *Twórcze i aktywne życie prof. zw. dr. hab. Henryka Moroza. W: Twórcze życie nauczyciela*. Red. S. Juszczyk. Kraków: Oficyna Wydawnicza

(kierowana do roku 1996 przez prof. dr hab. Wandę Bobrowską-Nowak, wcześniej pod nazwą: Zakład Historii Wychowania, w ramach Wydziału Nauk Społecznych, a następnie – od 1 września 1978 roku – pod nazwą: Zakład Pedagogiki Ogólnej i Historii Wychowania, już na Wydziale Pedagogiki i Psychologii), Katedra Organizacji Oświaty (która funkcjonowała do 1986 roku kierowana przez doc. dr. hab. Włodzimierza Goriżowskiego) oraz Pracownia Technologii Kształcenia.

W 1984 roku również w pionie psychologii nastąpiła podobna zmiana strukturalna. W miejsce Instytutu utworzono następujące katedry: Katedrę Psychologii Ogólnej (kierowaną przez prof. dr hab. Zofię Ratajczak), Katedrę Psychologii Rozwojowej (kierowaną przez doc. dr hab. Marię Bolechowską³⁰), Katedrę Psychologii Zdrowia i Rozwoju Człowieka (kierowaną przez prof. dr hab. Irenę Heszen-Niejodek), Katedrę Społecznej Psychologii Kształcenia (kierowaną przez prof. dr hab. Wilhelmie L. Wosińską) oraz Katedrę Psychologii Klinicznej (kierowaną przez doc. dr. hab. Jana M. Stanika).

W 1986 roku, czyli po 10 latach od powstania Wydziału, kształciło się już na nim, wraz ze słuchaczami studiów podyplomowych i Międzyuczelnianego Studium Doskonalenia Pedagogicznego, około 2 500 osób. Kadre samodzielnych pracowników nauki stanowiło 2 profesorów i 14 docentów. W ciągu 10 lat swego istnienia Wydział wypromował 47 doktorów nauk humanistycznych, a jego progi opuściło 3 697 absolwentów. „Wywierając silny wpływ na życie naukowe i kulturalne GOP, katowicka psychologia i pedagogika uniwersyteckie odegrały znaczącą rolę w rozwoju tych dyscyplin nauki w Polsce”³¹ – pisano w „Dzienniku Zachodnim” w 1986 roku.

Do instytutowej formy organizacyjnej powrócono w obu pionach w latach dziewięćdziesiątych: katedry w pionie psychologii utworzyły Instytut w 1993 roku, a w pionie pedagogiki Instytut powstał na bazie katedr w 1995 roku. W tym samym roku z Wydziału wyłączono Centrum Rozwoju Kierowniczej Kadry Oświatowej, które stało się jednostką samodzielną, podległą dziekanowi.

W 1996 roku z Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej wyłonił się Zakład Dydaktyki Informatyki, przekształcony następnie w 1999 roku w Zakład Pedagogiki Medialnej (kierowany przez prof. UŚ dr. hab. Stanisława Juszczyka). Zakład ten po zmianie nazwy na Zakład Pe-

„Impuls”, 1996, s. 25–28, oraz P. Kowolik: Henryk Moroz. „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2006, nr 1, s. 99–100.

³⁰ Zob. K. Czarniecki, P. Kowolik: Maria Julia Bolechowska. W: Kronika Katowic. T. 8. Katowice: Muzeum Historii Katowic, 2000, s. 319–324.

³¹ 10-lecie Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. „Dziennik Zachodni” [Katowice] z dnia 19.09.1986 r.

dagogiki Mediów w dniu 1 lutego 2005 roku znalazł się w strukturze Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, kierowanej przez prof. zw. dr. hab. Stanisława Juszczyka; wcześniej – od 2003 roku – profesor Stanisław Juszczyk był kuratorem Katedry³². Z Katedry tej w 2002 roku wyłonił się Zakład Arteterapii. Natomiast w 1996 roku z Katedry Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania, którą od roku 1997 kierowała dr hab. Agnieszka Stopińska-Pajak (w 2008 Katedra została przekształcona w Zakład Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania), następnie w latach 2013–2015 dr hab. Grażyna Kempa, a od września 2015 roku dr hab. Krzysztof Maliszewski, wyodrębniło trzy Zakłady: Zakład Pedeutologii (kierowany przez prof. dr hab. Barbarę Żechowską³³), który w 2001 roku został połączony z Zakładem Zarządzania Oświatą; Zakład Pedagogiki Twórczości i Metod Badań, przemianowany 1 lutego 2005 roku na Zakład Pedagogiki Twórczości (kierowany przez prof. UŚ dr hab. Władysława Łuszczuk), a kiedy jego kierownikiem została prof. dr hab. Katarzyna Krasoń nazwa Zakładu została zmieniona na: Zakład Pedagogiki Twórczości i Ekspresji Dziecka; Zakład Pedagogiki Porównawczej i Praktyk Pedagogicznych, rozdzielony 1 lutego 2003 roku na Zakład Pedagogiki Porównawczej (kierowany przez prof. UŚ dr hab. Piotra Barczyka) oraz Pracownię Praktyk Pedagogicznych (kierownik: dr Wojciech Zajac – 1.02.2003–30.08.2004), oraz Zakład Zarządzania Oświatą (kierowany przez prof. UŚ dr hab. Dorotę Ekiert-Oldroyd), który w 2001 roku został zamieniony na Zakład Pedeutologii i Zarządzania Oświatą. Dnia 1 października 2006 roku kuratorem Zakładu Zarządzania Oświatą został prof. zw. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki. Następnie w roku 1996 z Katedry Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania wyłoniono Zakład Teorii i Historii Kształcenia, przemianowany 1 lutego 2005 roku na Zakład Teorii Kształcenia (kierowany do 30 września 2006 roku przez prof. UŚ dr hab. Danutę Dryndę).

W dniu 1 lutego 2005 roku na bazie Zakładu Pedagogiki Porównawczej powstała Katedra Teorii Wychowania, kierowana przez prof. dr hab. Teresę Borowską, a później przez dr hab. Ewę Wysocką. W tym samym

³² S. Juszczyk: *Jubileusz 30-lecia Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów – a rozwój pedagogiki wczesnoszkolnej i pedagogiki przedszkolnej w katowickim akademickim ośrodku pedagogicznym*. W: *Pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna w rzeczywistości edukacyjnej i kulturowej w sytuacji zmiany społecznej. Jubileusz 30-lecia Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. Red. S. Juszczyk, M. Kisiel. Katowice: Uniwersytet Śląski, 2010.

³³ B. Pi tu ł a: *Pamięci Profesor Barbary Żechowskiej*. „Chowanna” 2001, T. 2 (17), s. 122–127.

czasie została powołana Katedra Dydaktyki Ogólnej, kierowana przez prof. zw. dr. hab. Wojciecha Kojasa, a w jej strukturze powstał Zakład Metodyki Nauczania, kierowany przez prof. dr. hab. Jerzego Zielińskiego. W 2010 roku Katedra została przekształcona w Zakład Dydaktyki Ogólnej i Pedeutologii, kierowany do września 2016 roku przez dr hab. Beatę Pitulę, a od 1 października 2016 roku przez dr hab. Ewę Szadzińską. Na bazie Katedry Badań Placówek Oświatowych 1 października 2003 roku powstała Katedra Pedagogiki Specjalnej, kierowana przez prof. dr. hab. Adama Stankowskiego; w jej strukturze działał Zakład Rewalidacji. Obecnie (od 1 października 2015 roku) Zakładem Pedagogiki Specjalnej kieruje prof. dr hab. Anna Nowak. W pierwotnej strukturze Katedry Pedagogiki Społecznej (kierowanej przez prof. zw. dr. hab. Andrzeja Radziewicza-Winnickiego) funkcjonowały pracownie (zespoły naukowo-badawcze), później (od 2005 roku) przekształcone w Zakłady: Zakład Polityki Oświatowej i Socjologii Wychowania (kierownik: prof. zw. dr. hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki); Zakład Resocjalizacji i Patologii Społecznej (kierownik: dr hab. Anna Nowak); Zakład Pedagogiki Socjalnej i Opiekuńczej (kierownik: dr Ewa Wysocka); Zakład Pedagogiki Zdrowia (kierownik: prof. UŚ dr hab. Ewa Syrek)³⁴. W 2005 roku Katedra Pedagogiki Społecznej obchodziła uroczystości w Teatrze im. Stanisława Wyspiańskiego 25-lecie swego funkcjonowania oraz 60-lecie urodzin i znaczącą rocznicę działalności naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej profesora Andrzeja Radziewicza-Winnickiego³⁵. W uroczystości uczestniczyło wielu pracowników Wydziału oraz przedstawiciele śląskiej pedagogiki.

Zmiany w strukturze Instytutu Psychologii nie były tak rozległe, jak zmiany w Instytucie Pedagogiki i wiązały się z poszerzeniem problematyki badań naukowych, przygotowaniem się do wprowadzenia nowych specjalizacji oraz nowych przedmiotów do siatek studiów. Jednak wraz z awansami naukowymi pracowników naukowo-dydaktycznych struktura Instytutu Psychologii będzie się zmieniała.

Wymienione znaczące zmiany w strukturze Instytutu Pedagogiki oraz stosunkowo niewielkie zmiany w Instytucie Psychologii były następstwem wniosków zespołów oceniających Państwowej Komisji Akredytacyjnej i przygotowywania się Wydziału do złożenia w 2005 roku wniosku do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów w sprawie przyznania uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika

³⁴ Andrzej Radziewicz-Winnicki. *Twórczość naukowa, bibliografia prac, działalność badawcza, praca dydaktyczna w latach 1970–2005*. Oprac. E. Syrek, A. Roter. Katowice: Śląsk, 2005, s. 66–67.

³⁵ Ibidem.

oraz wynikały ze zmian kadrowych w obu instytutach. Uprawnienia te Wydział otrzymał w 2006 roku, co pozwoliło na dynamiczny rozwój kadry samodzielnych pracowników naukowych w pionie pedagogiki i przyjmowanie wniosków o wszczęcie postępowania habilitacyjnego, czy też poparcie wniosku o nadanie tytułu profesora dla naukowców z zewnętrznych ośrodków akademickich.

W 2012 roku dokonano zmian w strukturze organizacyjnej Wydziału, dostosowując ją do wymogów znowelizowanego Statutu Uniwersytetu Śląskiego. Zlikwidowano wszystkie Pracownie, a w Katedrach zlikwidowano Zakłady. Dwa lata później nastąpiło dalsze ujednoczenie struktury organizacyjnej (zgodnie z zarządzeniem nr 98 Rektora UŚ z dnia 27 czerwca 2014 roku) – z Instytutu Pedagogiki wyłoniły się dwie katedry, funkcjonujące na prawach instytutu: Katedra Pedagogiki Społecznej oraz Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, natomiast wszystkie pozostałe katedry funkcjonujące w Instytutach przekształcono w zakłady.

Strukturę organizacyjną Wydziału na dzień 1 października 2015 roku przedstawiono poniżej; obok nazwy jednostki umieszczono nazwisko jej kierownika.

I. Instytut Pedagogiki:

1. Zakład Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania – dr hab. Krzysztof Maliszewski
2. Zakład Pedagogiki Specjalnej – prof. dr hab. Anna Nowak
3. Zakład Teorii Wychowania – dr hab. Ewa Wysocka
4. Zakład Dydaktyki Ogólnej i Pedagogiki – dr hab. Beata Pituła
5. Zakład Pedagogiki Twórczości i Ekspresji Dziecka – prof. dr hab. Katarzyna Krasoń
6. Zakład Edukacji Muzycznej i Arteterapii – prof. dr hab. Mirosława Knapik

II. Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów – prof. zw. dr hab. Stanisław Juszczyk

III. Katedra Pedagogiki Społecznej – prof. dr hab. Ewa Syrek

IV. Instytut Psychologii:

1. Zakład Psychologii Pracy i Organizacji – prof. zw. dr hab. Barbara Kożusznik
2. Zakład Psychologii Społecznej i Środowiskowej – prof. zw. dr hab. Eugenia Mandal
3. Zakład Psychologii Klinicznej i Sądowej – prof. UŚ dr hab. Irena Pilch
4. Zakład Psychologii Ogólnej – dr hab. Zbigniew Spendel
5. Zakład Psychologii Rozwoju Człowieka i Badań nad Rodziną – dr hab. Hanna Przybyła-Basista

6. Zakład Psychologii Zdrowia i Jakości Życia – dr hab. Małgorzata Górnik-Durose
7. Laboratorium Psychologiczne – dr Maciej Janowski

Nowe czasopisma naukowe

W 1997 roku prof. zw. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki wraz z zespołem redakcyjnym z pionu pedagogiki powołał do życia kwartalnik pedagogiczny „Auxilium Sociale – Wsparcie Społeczne”, którego został naczelnym redaktorem³⁶. Czasopismo, wydawane przez Oficynę Wydawniczą „Śląsk” w Katowicach, w 2002 roku decyzją KBN zostało wyróżnione kategorią „B”. Miało unikalny profil i reprezentowało nauki humanistyczne (dziś społeczne). Naczelnym celem periodyku była stymulacja zainteresowania opinii publicznej w kraju problematyką niepełnej sprawności oraz innych sytuacji i kwestii szczególnie trudnych – dla wielu jednostek i grup społecznych – wymagających zorganizowanej pomocy (na przykład: funkcjonowanie wsparcia społecznego wśród rodzin bezrobotnych, realizacja potrzeb psychicznych rodziców dzieci upośledzonych, pomoc terapeutyczna skierowana ku nieletnim agresorom). Do 2005 roku ukazały się drukiem 33 woluminy czasopisma, po czym czasopismo przestało być wydawane. Każdy numer czasopisma – publikowanego w wysokim nakładzie 1 600 egzemplarzy – poddany był recenzji przez samodzielnego pracownika nauki reprezentującego nauki społeczne.

W 2003 roku powołano do życia trzecie na Wydziale naukowe czasopismo – kwartalnik „The New Educational Review”, które zostało założone przez trzy uniwersytety: Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Republika Słowacji), Uniwersytet Ostrawski w Ostrawie (Republika Czech) oraz Uniwersytet Śląski w Katowicach (Polska). Radę Redakcyjną utworzyli dziekani wydziałów pedagogicznych wymienionych uniwersytetów. Honorowymi redaktorami są nestorzy pedagogiki: polskiej (najpierw prof. zw. dr Wincenty Okoń, *dr h.c. multi*, następnie prof. zw. dr hab. Czesław Kupisiewicz, a od 2016 roku także prof. zw. dr hab. Kazimierz Zbigniew Kwiecieński, *dr h.c. multi*), czeskiej i słowackiej. Sie-

³⁶ Prof. zw. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki był wieloletnim kierownikiem Katedry Pedagogiki Społecznej, w latach 1984–1987 oraz 1987–1990 pełnił funkcję dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii, w latach 1996–2002 funkcję dyrektora Instytutu Pedagogiki, jest wieloletnim członkiem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, od 2013 r. jest członkiem Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów, a w 2005 r. otrzymał najbardziej prestiżową nagrodę Uniwersytetu Śląskiego Pro Scientia et Arte.

dzība główna Redakcji mieści się na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego, a redaktorem naczelnym czasopisma jest prof. zw. dr hab. Stanisław Juszczyk. Kwartalnik jest wydawany periodycznie przez Wydawnictwo „Adam Marszałek” w Toruniu i jest znakomitym, jedynym tego rodzaju, przykładem pomyślnie instytucjonalizującej się transgranicznej współpracy członków Unii Europejskiej (w maju 2004 roku wszystkie trzy państwa wstąpiły do UE). Kolejne tomy kwartalnika (wydano ich do tej pory 44) stanowią egzemplifikację rozwoju współczesnych nauk o wychowaniu i nauk społecznych w Polsce, Czechach i na Słowacji, wypełniają w sposób istotny lukę wydawniczą w tej dziedzinie w krajach Europy Środkowej. „The New Educational Review” jest bowiem jedynym funkcjonującym w Europie Środkowej czasopismem o międzynarodowym zasięgu. Ponieważ kwartalnik jest otwarty na prezentację naukowych prac z całego świata, to na jego łamach zostały już opublikowane badania naukowców także z innych krajów Unii Europejskiej, takich jak: Anglia, Austria, Chorwacja, Finlandia, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Rumunia, Serbia, Słowenia, Szwajcaria, Szwecja, Węgry, Włochy, oraz z innych krajów i kontynentów, na przykład Australii, Białorusi, Chin, Emiratów Arabskich, Hongkongu, Japonii, Kanady, Korei Południowej, Malezji, Nigerii, Rosji, RPA, Singapuru, Turcji i USA.

Szerokie spektrum problematyki naukowej w zakresie pedagogiki, socjologii wychowania i psychologii kształcenia znajduje swe odniesienie w strukturze Międzynarodowej Rady Naukowej czasopisma, której zadaniem jest dbanie o wysoki poziom naukowy zamieszczanych w periodyku tekstów poprzez ich wnikliwe i krytyczne recenzowanie. Przyjęto zasadę, że każdy artykuł recenzowany jest niezależnie przez dwóch recenzentów będących członkami Międzynarodowej Rady Naukowej lub poproszonych o to konsultantów. Oprócz wersji drukowanej czasopismo ma wersję elektroniczną, znajdującą się na stronie: www.educationalrev.us.edu.pl. W latach 2007–2013 kwartalnik był indeksowany na Thomson Reuters Master Journal List w Filadelfii, w bazie Social Science Citation Index (SSCI) oraz na liście „A” Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Od 2014 roku znajduje się na liście „B” naszego Ministerstwa oraz indeksowany jest w następujących bazach: EBSCO, Education Research Complete, Education source, ERICH PLUS, Google Scholar, Index Copernicus, Open Academic Journal Index, Scopus i Ulrichweb.

Uzyskanie pełnych uprawnień akademickich dla pedagogiki

W trakcie kilku ostatnich kadencji dziekańskich Rada Wydziału Pedagogiki i Psychologii podejmowała dwukrotnie uchwały dotyczące sformu-

łowania wniosku o uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika (kadencja 1987–1990) lub w zakresie obu dyscyplin (kadencja 1996–1999), jednak Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów nie przyznała nam wówczas tych uprawnień. W 1999 roku Senat Uniwersytetu Śląskiego przyjął restrykcyjną wersję Statutu, który zobowiązywał wydziały (Dział 2, § 20 Statutu UŚ z 1999 roku) do starania się o pełne uprawnienia akademickie, w przeciwnym razie wydziałom tym groziło przyłączenie ich do tych mających już uprawnienia habilitacyjne. Ponieważ władze dziekańskie Wydziału Pedagogiki i Psychologii w kadencji 1999–2002 nie przygotowały stosownego wniosku do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów o uprawnienia habilitacyjne, Wydziałowi groziło rozwiązanie. Pozyskanie czterech profesorów pedagogiki z zewnątrz (prof. dr hab. Teresa Borowska, prof. zw. dr hab. Wojciech Kojs, prof. zw. dr hab. Erich Petlak oraz prof. dr hab. Jerzy Zieliński), otrzymanie tytułów naukowych przez trzech samodzielnych pracowników Instytutu Pedagogiki (prof. dr hab. Stanisława Juszczyka, prof. dr hab. Mirosławę Knapik oraz prof. dr hab. Adama Stankowskiego) oraz dwie uzyskane habilitacje (dr hab. Grażyna Kempa i dr hab. Anna Nowak; w 2005 roku stopień doktora habilitowanego uzyskała dr hab. Wiesława Sacher) spowodowały znaczącą poprawę stanu kadrowego pionu pedagogiki i umożliwiło w 2005 roku przygotowanie merytorycznego wniosku do CK o przyznanie Wydziałowi uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika. Wniosek ten został jednogłośnie poparty najpierw przez Senat UŚ, a następnie przez zespół oraz Prezydium Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, a w końcu przez Sekcję Nauk Humanistycznych i Społecznych oraz Prezydium CK, które 27 marca 2006 roku przyznało naszemu Wydziałowi bardzo ważne dla jego dalszego rozwoju pełne uprawnienia akademickie. W ten sposób Wydział Pedagogiki i Psychologii znalazł się w elitarnej grupie kilku wydziałów pedagogicznych uczelni akademickich w Polsce, które posiadają „czynne” uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika.

Zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 roku³⁷, pedagogika i psychologia zostały przesunięte z nauk humanistycznych do nauk społecznych. Od tego czasu Rada Wydziału Pedagogiki i Psychologii UŚ nadaje stopnie doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych.

³⁷ Dz.U. 2011, nr 179, poz. 1065.

**Doktoraty honorowe dla prof. zw. dr. hab. Wincentego Okonia
i prof. zw. dr. hab. Kazimierza Zbigniewa Kwiecińskiego
oraz profesury honorowe**

Życie i twórczość naukowa profesora Wincentego Okonia, wieloletniego kierownika Katedry Dydaktyki Ogólnej Uniwersytetu Warszawskiego, dyrektora tamtejszego Instytutu Pedagogiki, a następnie Instytutu Badań Pedagogicznych, dziekana Wydziału Pedagogicznego UW i kierownika wielu centralnych instytucji naukowych i edukacyjnych, nestora polskich pedagogów, a szerzej: humanistów, członka rzeczywistego PAN i doktora honorowego kilku uczelni w kraju i za granicą, stanowi dla dzisiejszego pokolenia pedagogów nie tylko pasjonującą lekturę, lecz także przykład, jak nieustannie rozbudowywana wiedza, zdolności humanistyczne, determinacja, pracowitość oraz kształtowane systematycznie umiejętności przewodzenia ludziom (dziś powiedzielibyśmy: umiejętności menedżerskie), zjednywania ich dla osiągnięcia wspólnego, szczytnego celu, zdolności komunikacyjne i lingwistyczne oraz perswazyjne przyczyniły się w sposób istotny do dynamicznego rozwoju oraz wzrostu znaczenia nauk o wychowaniu we współczesnym świecie. Działalność zawodowa profesora Wincentego Okonia jest klasycznym przykładem roli jednostki w rozwoju nauki: wybitny humanista, znakomity pedagog, pedeutolog, twórca teorii procesu nauczania-uczenia się, teorii kształcenia wielostronnego i teorii szkoły, kreator największej i najbardziej twórczej pedagogicznej szkoły naukowej, integrator akademickich środowisk pedagogicznych w Polsce³⁸. Dokonania naukowe, dydaktyczne i organizacyjne profesora Okonia stały się powodem, dla którego Rada Wydziału Pedagogiki i Psychologii UŚ skierowała w maju 2006 roku uchwałę do Senatu Uniwersytetu Śląskiego o nadanie temu uczonemu najwyższej godności akademickiej, jaką jest doktorat *honoris causa*; Senat przyznał doktorat *honoris causa* prof. dr. hab. Wincentemu Okoniowi 26 września 2006 roku. Recenzentami w przewodzie byli wybitni polscy pedagogowie: prof. zw. dr. hab. Tadeusz Lewowicki, dr h.c. (przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, któremu w przeszłości przez wiele lat przewodniczył profesor Wincenty Okoń), prof. zw. dr. hab. Zbigniew Kwieciński, dr h.c. (przewodniczący Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, którego założycielem w 1981 roku był profesor Wincenty Okoń), prof. zw. dr. hab. Wojciech Kojs; laudatorem

³⁸ S. J u s z c z y k: *Doktorat honoris causa Uniwersytetu Śląskiego dla Profesora Wincentego Okonia w roku jubileuszu 30-lecia Wydziału Pedagogiki i Psychologii (1976–2006)*. W: Wincenty Okoń – *Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Red. S. J u s z c z y k. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.

był prof. zw. dr hab. Andrzej Radziejewicz-Winnicki³⁹. Fakt ten, przypadający w sześćdziesięciolecie twórczej działalności naukowej profesora, był oczekiwany nie tylko przez społeczność śląskich pedagogów i studentów, lecz także przez pedagogów z licznych polskich ośrodków akademickich⁴⁰. Ceremonia wręczenia profesorowi Wincentemu Okoniowi dyplomu doktora honorowego odbyła się w dniu 5 grudnia 2006 roku w Pałacu Kazimierzowskim, siedzibie rektoratu Uniwersytetu Warszawskiego; na uroczystości skupili się reprezentanci różnych ośrodków akademickich z kraju i zagranicy oraz instytucji i urzędów centralnych. Ceremonia stała się również znakomitą promocją nie tylko Wydziału Pedagogiki i Psychologii UŚ, lecz także samego Uniwersytetu Śląskiego w całym kraju⁴¹.

Prof. zw. dr hab. Kazimierz Zbigniew Kwieciński, *dr h.c. multi*, członek rzeczywisty PAN, jest wybitnym uczonym, twórcą uznanej szkoły w zakresie socjologii edukacji i młodzieży, pedagogiki społecznej, politologii, oświaty i pedagogiki ogólnej, znakomitym erudytą, nieustannie rozwijającym dyskurs naukowy, organizatorem wielu instytucji naukowych w kraju, badaczem twórczym, dynamicznym i niepokornym, inspiratorem rozwoju naukowego wielu młodych pracowników nauki, wspierającym ich aplikacje grantowe oraz zagraniczne wyjazdy studyjne, a także popierającym rozwój samodzielnych pracowników nauki, inicjatorem współpracy między wydziałami pedagogicznymi, autorem imponującego i oryginalnego dorobku naukowego (profesor Kwieciński jest najczęściej cytowanym pedagogiem), zawierającego studia wokół awangardowych nurtów rozwoju humanistyki na świecie, które z powodzeniem wprowadzał do polskiej pedagogiki. Walczył o wysoki status pedagogiki w dziedzinie nauk humanistycznych oraz o jej tożsamość, był inicjatorem wielu zjazdów pedagogicznych, integrujących polskie środowisko pedagogów, redaktorem i członkiem rad naukowych renomowanych pedagogicznych czasopism naukowych, laureatem prestiżowych nagród i wyróżnień (w tym Prezesa Rady Ministrów), profesorem kilku uniwersytetów (Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego oraz Dolnośląskiej Szkoły Wyższej), w których pozostawił znaczące ślady swej osobowości i naukowej szkoły, dowody aktywnej działalności, pamięć

³⁹ Wincenty Okoń – *Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.

⁴⁰ S. Juszczyk: *Nestor polskich humanistów*. „Gazeta Uniwersytecka” 2006, listopad, s. 64.

⁴¹ S. Juszczyk: *Podziw i uznanie*. „Gazeta Uniwersytecka” 2006, grudzień.

o dokonaniach i wysokie uznanie⁴². Z wymienionych powodów Senat Uniwersytetu Śląskiego postanowił przyznać profesorowi Zbigniewowi Kwiecińskiemu godność doktora honorowego, która została wręczona laureatowi w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej w Katowicach w dniu 20 maja 2014 roku. Recenzentami w przewodzie byli: prof. zw. dr hab. Tomasz Szkudlarek, prof. zw. dr hab. Mirosław J. Szymański oraz prof. zw. dr hab. Stanisław Juszczak, natomiast laudatorem – prof. dr hab. Ewa Syrek.

Na podstawie wniosku Rady Wydziału Senat Uniwersytetu Śląskiego podjął uchwałę w sprawie nadania godności profesora honorowego Uniwersytetu Śląskiego dwóm profesorom: prof. zw. dr. hab. Bogusławowi Śliwerskiemu, dr *h.c.*, członkowi Prezydium Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów oraz przewodniczącemu Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, i prof. zw. dr. hab. Jerzemu Marianowi Brzezińskiemu, dr *h.c. multi*, członkowi rzeczywistemu PAN, przewodniczącemu Zespołu Nauk Humanistycznych PAN, wieloletniemu przewodniczącemu sekcji nauk humanistycznych i społecznych Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów, członkowi Komitetu Nauk Psychologicznych PAN. Godności te zostały wręczone laureatom podczas inauguracji roku akademickiego 2015/2016 w Uniwersytecie Śląskim w dniu 1 października 2015 roku w auli Wydziału Teologicznego.

Zgodnie z uchwałą Rady Wydziału, w dniu 17 grudnia 2004 roku w uznaniu zasług profesora Józefa Pietera dla rozwoju górnośląskiej pedagogiki i psychologii nadano auli Wydziału Pedagogiki i Psychologii imię tego wybitnego uczonego.

Działalność naukowo-badawcza

Od lat dziewięćdziesiątych dynamicznie zmieniała się problematyka badań naukowych prowadzonych na Wydziale (statutowych, własnych i projektów badawczych kierowanych do sfinansowania przez resort, a później przez powołane do tego instytucje: NCN i NCBR), co wynikało z konieczności odpowiedzi na rzeczywiste problemy społeczeństwa w trakcie zmiany, związane między innymi z pojawieniem się wielu negatywnych zjawisk społecznych, takich jak: bezrobocie, ubóstwo, marginalizacja, ekskluzja społeczna, z podjęciem działań sprzyjających inkluzji osób niedostosowanych społecznie, upośledzonych, czy też osób starszych, z funkcjonowaniem w niszach edukacyjnych i z wieloma innymi zagadnieniami dotyczącymi zmian politycznych i ekonomicznych,

⁴² K. K r a s o Ń: *Zbigniew Kwieciński, Doctor Honoris Causa Universitatis Silensis*. Oprac. K. K r a s o Ń. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2014.

w tym wymagań dynamicznie zmieniającego się rynku pracy (potrzeba permanentnego doksztalcania się i doskonalenia czy kształcenia nowych umiejętności). Konieczność odpowiedzi na nowe potrzeby społeczne przyczyniła się do konceptualizacji teoretycznych i empirycznych zespołowych projektów badawczych.

Dnia 10 kwietnia 1997 roku Wydział wspólnie z Biblioteką Główną UŚ zorganizował sesję naukową poświęconą dorobkowi naukowemu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Śląskiego prof. dr. hab. Bogdana Suchodolskiego, w której wzięło udział wielu uznanych w Polsce pedagogów, między innymi prof. zw. dr hab. Zbigniew Kwieciński, dr *h.c.*, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego.

Od 2002 roku Wydział Pedagogiki i Psychologii posiada drugą kategorię w klasyfikacji KBN, a pedagogika i psychologia zajmują coraz lepsze miejsca w publikowanych w tygodnikach „Wprost” i „Polityka” ogólnopolskich rankingach wydziałów. W latach 2009–2012 Wydział posiadał kategorię naukową „A” w klasyfikacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a od 2013 roku posiada kategorię „B”. Intensyfikujemy swą działalność naukowo-badawczą, w tym publikacyjną, aby ponownie uzyskać kategorię „A”.

Obecnie na Wydziale pracuje 155 nauczycieli akademickich, a wśród nich: 8 profesorów tytularnych, w tym 4 na stanowiskach profesora zwyczajnego, 25 doktorów habilitowanych, 77 doktorów oraz 46 magistrów. W związku z posiadaniem tak silnej kadry samodzielnych pracowników naukowych mamy wysoki potencjał badawczy, który zamierzamy wykorzystać w prowadzonych badaniach naukowych.

Zgodnie ze Statutem Uniwersytetu Śląskiego (1999, 2006), co cztery lata wszyscy nauczyciele akademicy – od asystenta czy wykładowcy aż do doktora habilitowanego – są oceniani przez Wydziałową Komisję ds. Oceny Nauczycieli Akademickich, a profesorowie tytularni przez specjalną komisję rektorską. Wymienione działania sprzyjają rozwojowi naukowemu pracowników naukowo-dydaktycznych znajdujących się na poszczególnych szczeblach swej kariery akademickiej. Obserwujemy bardzo dużą aktywność doktorów wszczynających postępowania habilitacyjne; w mniejszym stopniu natomiast podejmowane są starania doktorów habilitowanych o wszczęcie procedury poparcia wniosku o uzyskanie tytułu profesora.

Corocznie pracownicy Wydziału uczestniczą w kilkudziesięciu międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. Ponadto jednostki funkcjonujące na Wydziale organizują kilka własnych cyklicznych konferencji, do których należą:

- *Zastosowanie psychologii klinicznej w praktyce sądowej* – konferencja organizowana co 2 lata przez Katedrę Psychologii Klinicznej i Sądowej⁴³;
- *Współczesne problemy pedagogiki społecznej i socjologii wychowania* – organizator: Katedra Pedagogiki Społecznej⁴⁴;
- *Pedagogika społeczna w Europie Środkowej* – od 2008 corocznie Katedra Pedagogiki Społecznej współorganizuje z Instytutem Mezioborových Studií w Brnie (Czechy) międzynarodowe konferencje naukowe;
- *Problemy niedostosowania społecznego i przestępczości nieletnich w regionie Górnego Śląska. Współczesne problemy profilaktyki i resocjalizacji* – konferencja organizowana przez Studia Podyplomowe Pedagogika Specjalna w Zakresie Profilaktyki i Resocjalizacji⁴⁵;
- *Problemy edukacji lingwistycznej*⁴⁶; *Dziecko w świecie wiedzy, informacji i komunikacji*⁴⁷; *Edukacja w społeczeństwie wiedzy* (2006, materiały opublikowane w 2007 roku) – konferencje organizowane były co dwa lata;
- *Festiwal ekspresji dziecięcej* – organizowany corocznie⁴⁸, najpierw przez Katedrę Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, a następ-

⁴³ Zob. J.M. Stanik, Z. Majchrzyk: *Psychologiczne i psychiatryczne opiniodawstwo sądowe w ramach nowych uregulowań prawnych*. Katowice: Wydawnictwo Anima, 2001.

⁴⁴ Zob. *Społeczne procesy modernizacyjne w środowisku lokalnym średniego miasta (doświadczenia i propozycje)*. Red. T. Frąckowiak, P. Mosiek, A. Radziejewicz-Winnicki. Rawicz-Lesno: Urząd Miejski Gminy Rawicz, 2005. Profesor A. Radziejewicz-Winnicki był także przewodniczącym Rady Redakcyjnej serii: *Szkoła w dobie globalizacji*, w ramach której wydano w Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie w latach 2001–2005 7 prac pod redakcją tego uczonego – zob. *Edukacyjne konteksty procesów globalizacji*. Red. W. Kojas, przy współudziale Ł. Dawida. Cieszyn: Filia UŚ, 2001.

⁴⁵ Zob. B. Kosek-Nita, D. Raś: *Idee Uniwersytetu w praktyce kształcenia pedagogów specjalnych. 20 lat Studiów podyplomowych „Profilaktyka i Resocjalizacja” na Uniwersytecie Śląskim (1986–2006)*. „Chowanna” 2006, T. 2 (27); Eadem: *Kontakty z ludźmi „innymi” jako problem wychowania, opieki i resocjalizacji*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2000; zob. także „Chowanna” 2006, T. 2 (27) [red. A. Nowak].

⁴⁶ Zob. M.T. Michalewska, M. Kisiel: *Problemy edukacji lingwistycznej. Teoria i praktyka edukacyjna w zmieniającej się Europie*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2002.

⁴⁷ Zob. *Dziecko w świecie wiedzy, informacji i komunikacji*. Red. S. Juszczyk, I. Polewczyk. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005; *Media wobec wielorakich potrzeb dziecka*. Red. S. Juszczyk, I. Polewczyk. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005.

⁴⁸ Zob. K. Krasoń: *Cieleśność aktu tworzenia w teatrze ruchu*. Kraków: Universitas, 2013; K. Krasoń, B. Mazepa-Domagała: *Wymiary ekspresji*

nie już samodzielnie przez Zakład Pedagogiki Twórczości i Ekspresji Dziecka, kierowany przez prof. dr hab. Katarzynę Krasoń⁴⁹;

- *Dziecko w kulturze europejskiej*⁵⁰ – konferencje organizowane corocznie przez Zakład Edukacji Muzycznej i Arteterapii;
- *Specjalne potrzeby edukacyjne* – cykliczne międzynarodowe konferencje organizowane przez Katedrę Pedagogiki Specjalnej, kierowaną do 2015 roku przez prof. zw. dr. hab. Adama Stankowskiego⁵¹.

W 2015 roku zorganizowano po raz pierwszy dwie nowe konferencje, które mają szansę stania się konferencjami cyklicznymi. Są to:

- konferencja dotycząca psychometrii, zorganizowana przez Zakład Psychologii Ogólnej, kierowany przez dr. hab. Zbigniewa Spendla;
- konferencja *Koncepcje metodologiczne w pedagogice wczesnoszkolnej i pedagogice medialnej*, zorganizowana przez Katedrę Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Medialnej, kierowaną przez prof. zw. dr. hab. Stanisława Juszczyka.

Główne kierunki badawcze podejmowane w ostatnich latach w pionie pedagogiki są następujące:

1. Instytut Pedagogiki – „Pedagogiczne aspekty edukacyjnego, kulturowego, społecznego i technologicznego funkcjonowania człowieka transgresyjnego w obliczu zagrożeń ponowoczesności”.
2. Katedra Pedagogiki Społecznej – „Wykorzystanie kapitału społeczno-kulturowego w kontekście działań edukacyjno-pedagogicznych w zakresie uczestnictwa społecznego w zróżnicowanych środowiskach i grupach społecznych”⁵².

dziecięcej. Stymulacja – samorealizacja – wsparcie. Katowice: Centrum Ekspresji Dziecięcej przy Bibliotece Śląskiej, 2005.

⁴⁹ Zob. K. Krasoń: *Cieleśność aktu tworzenia w teatrze ruchu*. Kraków: Wydawnictwo Universitas, 2013.

⁵⁰ Zob. *Dziecko w kulturze europejskiej*. Red. M. Knapik, W. Sacher. Katowice: Biblioteka Śląska-Zakład Arteterapii Uniwersytetu Śląskiego, 2005.

⁵¹ Zob. *Vision dans l'éducation des élèves handicapés mentaux*. Éd. A. Stankowski. S.É.C.T. Association internationale. Sciences, Éducation, Cultures, Traditions. Fribourg: Fribourg – Suisse, 2013.

⁵² Zob. E. Jarosz, E. Syrek: *Działalność naukowo-badawcza i organizacyjna Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego w latach 1980/81–2009/10. Wokół szkoły naukowej Profesora Andrzeja Radziewicz-Winnickiego*. W: *Czas społeczny akademickiego uczestnictwa w rozwoju i doskonaleniu civil society. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Radziewiczowi-Winnickiemu w 65. rocznicę urodzin*. Red. E. Syrek. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2010, s. 44–55; E. Syrek: *Wstępy i kontynuacje obszarów badawczych Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego*. W: *Pedagogika społeczna. Wstępy i kontynuacje*. Red. E. Marynowicz-Hetka, E. Skoczyła-Namielska. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2015, s. 232–237; A. Rzy-

3. Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów – „Pedagogika przedszkolna, pedagogika szkolna i kultura medialna dzieci, młodzieży i osób dorosłych”⁵³.

Badania naukowe w Instytucie Psychologii są realizowane w ramach tematu priorytetowego: „Psychologiczne aspekty funkcjonowania człowieka w obliczu zmian w jego środowisku społecznym, technologicznym i naturalnym”.

Wskazane kierunki badawcze instytutów i katedr mają istotne znaczenie poznawcze i praktyczne. Związane są z aktualnymi potrzebami edukacyjnymi i społecznymi w zmieniającej się rzeczywistości współczesnej Polski⁵⁴.

Oba instytuty i obie katedry przywiązują dużą wagę do kontynuowania i poszerzania wielokierunkowej współpracy z zagranicą; współpracujemy z ośrodkami zagranicznymi w wielu krajach na świecie, między innymi w Austrii, Belgii, Chinach, Czechach, Estonii, we Francji, w Hiszpanii, Holandii, Japonii, Korei Południowej, Niemczech, Rumunii, na Słowacji, Ukrainie, Węgrzech, w Wielkiej Brytanii, we Włoszech czy w USA. Pracownicy Wydziału prowadzą w sumie 18 projektów badawczych w ramach Uniwersytetu Śląskiego, w tym 3 granty Narodowego Centrum Nauki. Corocznie nauczyciele akademicy aplikują do NCN i NCBR o finansowanie projektów badawczych. Niestety ze względu na szczupłość rządowych środków finansowych oraz bardzo dużą konkurencję ze strony wydziałów przyrodniczych i ścisłych efektywność tych aplikacji jest niewielka. Jednak należy podkreślić, że aktywność badawcza naszych pracowników jest bardzo duża, ponieważ uczestniczą oni w różnych projektach badawczych zewnętrznych instytucji akademickich, naukowych czy samorządowych, zarówno w kraju, jak i za granicą.

W 2014 roku pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału Pedagogiki i Psychologii UŚ opublikowali łącznie 328 prac naukowych, w tym 1 monografię anglojęzyczną, 9 monografii polskojęzycznych, 17 prac

mełka, T. Wilk: *Integrująca rola Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego. Refleksje w trzydziestą rocznicę istnienia Katedry*. „Wychowanie na co Dzień” 2011, nr 3, s. 31-35.

⁵³ Zob. S. Juszczyk: *Jubileusz 30-lecia Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów – a rozwój pedagogiki wczesnoszkolnej i pedagogiki przedszkolnej w katowickim akademickim ośrodku pedagogicznym*. W: *Pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna w rzeczywistości edukacyjnej i kulturowej w sytuacji zmiany społecznej...*, 2010; *Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna w sytuacji zmiany społecznej, kulturowej i oświatowej. Studia – rozprawy – praktyka*. Red. S. Juszczyk, M. Kisiel, A. Budniak. Katowice: Uniwersytet Śląski, Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, 2011.

⁵⁴ S. Juszczyk: *Edukacja bez barier*. „Gazeta Uniwersytecka” 2006, listopad.

zbiorowych, 79 artykułów w językach obcych w recenzowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym, 28 artykułów w czasopismach polskojęzycznych, 178 rozdziałów w polskich monografiach naukowych oraz 16 rozdziałów w zagranicznych monografiach naukowych. Ponadto pracownicy wygłosili 284 referaty na ogólnopolskich konferencjach naukowych oraz 66 referatów na konferencjach zagranicznych. Z roku na rok wzrasta aktywność publikacyjna naszych pracowników; oczywiście prym wiodą samodzielni pracownicy nauki, dając przykład godny naśladowania młodszym adeptom pedagogiki i psychologii. Cieszymy się, że wśród doktorów będących przed habilitacją dostrzegamy rosnącą aktywność naukowo-badawczą i publikacyjną, co dobrze wróży ich dalszej karierze naukowej.

W latach 1992–2006 Wydział Pedagogiki i Psychologii prowadził środowiskowe studia doktoranckie pod opieką naukową Wydziału Nauk Społecznych. Od 1 września 2006 roku Wydział prowadzi własne studia doktoranckie, zwane, zgodnie z ustawą o szkolnictwie wyższym z dnia 1 października 2005 roku, studiami III stopnia. Kierownikiem studiów doktoranckich z dniem 1 września 2006 roku została dr hab. prof. UŚ Wiesława Sacher; od 2008 roku funkcję tę sprawowała dr hab. Hanna Przybyła-Basista, od 2012 do 2016 roku kierownikiem była dr hab. Beata Pituła; od 1 września 2016 roku kierownikiem jest dr hab. Beata Ecler-Nocoń.

Do współpracy naukowej są zapraszani studenci obu kierunków studiów. Począwszy od 1999 roku, na Wydziale coraz intensywniej powstają pod opieką pracowników naukowo-dydaktycznych koła naukowe, które rozbudzają zainteresowania poznawcze u studentów z różnych lat studiów. Dziś⁵⁵ na Wydziale działają aktywnie następujące koła naukowe:

1. Koło Naukowe „Lallatio”.
2. Koło Naukowe „Change”.
3. Koło Inicjatyw Twórczych.
4. Studenckie Koło Naukowe Młodych Pedagogów.
5. Koło Naukowe Psychologów.
6. Koło Naukowe Psychologii Społecznej „Influence”.
7. Koło Naukowe Badań nad Osobowością i Procesami Utajonymi „Implicit”.
8. Koło Naukowe Psychologii Humanistycznej.
9. Studenckie Koło Psychologii Organizacji.
10. Studenckie Koło Naukowe Psychologii Zachowań Nieetycznych.
11. Studenckie Koło Psychoterapii i Treningu Psychologicznego.
12. Koło Naukowe Psychologii Jakości Życia „MERITUM”.
13. Koło Naukowe Neuropsychologii.

⁵⁵ Stan na dzień 1 października 2016 roku.

14. Koło Psychologii Sądowej i Policyjnej „Paragraf”.

15. Studenckie Koło Seksuologii.

Aktywne uczestnictwo studentów w kołach naukowych pozwala młodym ludziom zapoznać się z badaniami naukowym prowadzonymi na Wydziale, a studenci będący magistrantami mogą sami w tych badaniach uczestniczyć, być członkami zespołów badawczych. Korzyści pedagogiczne dla studentów są wielorakie, to między innymi: kształtowanie umiejętności prowadzenia badań naukowych, poznanie zespołowej pracy naukowej, kształtowanie nowych umiejętności i rozbudowa wiedzy specjalistycznej, głębsze studia literaturowe, poznanie nowych teorii i naukowego słownictwa specjalistycznego, lepsze przygotowanie badawcze do prowadzenia samodzielnych badań naukowych na potrzeby pracy magisterskiej. Z wymienionych powodów pracownicy Wydziału wspierają powstawanie na nim i rozwój kół naukowych.

Działalność dydaktyczna

W roku akademickim 2001/2002 zaczęto wprowadzać sukcesywnie europejski system punktów kredytowych (ECTS), który obejmuje obecnie wszystkie roczniki studiów stacjonarnych. W latach 2002–2004 podjęto szereg równoległych działań zmierzających do spełnienia warunków uzyskania akredytacji przez oba kierunki studiów. Podjęte przez władze dziekańskie i dyrekcje obu instytutów działania przyczyniły się do poprawy proporcji studentów przypadających na jednego samodzielnego pracownika nauki oraz dostosowania liczby studentów do realnych możliwości kadrowych poprzez obniżenie limitów przyjęć na pierwsze lata studiów. Modernizacja planów studiów, dostosowanie ich do wymagań resortu oraz rynku pracy podniosło skutecznie jakość kształcenia. W celu ewaluacji jakości kształcenia na obu kierunkach przeprowadza się ankiety wśród studentów różnych lat, kierunków i trybów kształcenia, oceniające parametry charakteryzujące jakość realizacji określonych przedmiotów (dziś: modułów) przez poszczególnych nauczycieli akademickich. Przedstawione działania doprowadziły do uzyskania przez oba kierunki studiów pozytywnej oceny Państwowej Komisji Akredytacyjnej – kierunek studiów psychologia otrzymał akredytację w 2004 roku, a kierunek studiów pedagogika – w 2005 roku.

Instytut Psychologii prowadzi jednolite stacjonarne i niestacjonarne (wieczorowe) studia magisterskie, dla których siatki studiów są identyczne, w następujących specjalizacjach: psychologia kliniczna i sądowa, kliniczno-wychowawcza dzieci i młodzieży, pracy i organizacji, zdrowia i choroby oraz społeczna i środowiskowa. Natomiast Instytut Pedagogiki w roku akademickim 2006/2007 po raz ostatni przeprowadził rekru-

tację na jednolite stacjonarne i niestacjonarne (zaoczne) studia magisterskie w następujących specjalnościach: pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną, pedagogika socjalna i opiekuńcza, pedagogika zdrowia oraz zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne. Od roku akademickiego 2007/2008 Instytut prowadzi już rekrutację na studia licencjackie (I stopnia) oraz studia uzupełniające (II stopnia) na wymienione wcześniej specjalności, jakkolwiek już od 2004 roku w wyniku wygranego konkursu w MENiS prowadził stacjonarne i niestacjonarne studia licencjackie na dwu nowych specjalnościach: zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne oraz zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i edukacja informatyczna; ponadto od lat dziewięćdziesiątych w ramach czterech specjalności Instytut Psychologii prowadzi dwuletnie studia uzupełniające do magisterium. Od roku akademickiego 2007/2008 wprowadzono piątą specjalność: zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i oligofrenopedagogika; specjalność ta stanowi odpowiedź na zapotrzebowanie społeczne regionu śląskiego na nauczycieli klas i szkół integracyjnych, szkół specjalnych oraz przedszkoli integracyjnych. Po wygaszeniu specjalności: zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i oligofrenopedagogika, od 2011 roku prowadzimy specjalność z zakresu pedagogiki rewitalizacyjnej na II stopniu studiów, a od 2013 roku wprowadzono trzeci kierunek studiów: pedagogika specjalna. Aktualnie poszerzono ofertę edukacyjną o nowe specjalności: pedagogika resocjalizacyjna z socjoterapią, pedagogika resocjalizacyjna z penitencjarystyką oraz promocja zdrowia z profilaktyką uzależnień. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w lipcu 2015 roku wyraziło zgodę na prowadzenie przez nasz Wydział kierunku studiów: zarządzanie zasobami ludzkimi. Otwarcie tego czwartego kierunku studiów odpowie na zapotrzebowanie śląskiego społeczeństwa i spowoduje dalsze zmiany w strukturze organizacyjnej Wydziału.

W dniu 17 listopada 2015 roku rektorzy trzech uczelni wyższych: Uniwersytetu Śląskiego, Akademii Muzycznej i Akademii Sztuk Pięknych, podpisali umowę o wspólnym prowadzeniu nowego, interdyscyplinarnego, elitarnego i prestiżowego kierunku studiów I stopnia dla młodzieży uzdolnionej artystycznie: arteterapii. Uczelnią wiodącą w realizacji tego zamierzenia jest Uniwersytet Śląski, a w nim Wydział Pedagogiki i Psychologii, program studiów opracowała bowiem prof. dr hab. Katarzyna Krasoń i zajęcia z zakresu terapii pedagogicznej będą realizowane na naszym Wydziale. Absolwenci arteterapii otrzymają dyplom trzech uczelni i będą mogli między innymi podjąć studia II stopnia w zakresie pedagogiki specjalnej.

Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów przygotowała wspólnie z Instytutem Anglistyki propozycję studiów II stopnia

z zakresu wychowania przedszkolnego z językiem angielskim, a także specjalność: wychowanie przedszkolne z wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka. Nowy kierunek studiów oraz obie specjalności zostały uruchomione od roku akademickiego 2016/2017.

W konkluzji rozważań o działalności dydaktycznej Wydziału Pedagogiki i Psychologii można stwierdzić, że dążymy do tego, by Wydział był przygotowany do kształcenia innowacyjnego i ustawicznego, kształcenia interdyscyplinarnego, zindywidualizowanego oraz odpowiadającego na potrzeby studentów, wykorzystującego najnowsze technologie i metody kształcenia.

W ramach struktury Uniwersytetu Śląskiego funkcjonuje Uniwersytet Trzeciego Wieku, którego kierownikiem jest emerytowany pracownik Instytutu Psychologii – dr Helena Chrapkiewicz. Zajęcia na Uniwersytecie Trzeciego Wieku cieszą się dużą popularnością wśród osób starszych, które mogą tam rozwijać swoje zainteresowania i aspiracje życiowe w trakcie aktywnego uczestnictwa w edukacji ustawicznej.

Wydział prowadzi również szereg studiów podyplomowych, głównie kwalifikacyjnych. Ich oferta zmienia się z roku na rok w zależności od zapotrzebowania społecznego. Pracownicy sami rozpoznają ten rynek edukacyjny i w odpowiednim czasie występują z inicjatywą do Rady Wydziału o uruchomienie kolejnych studiów podyplomowych. W roku akademickim 2015/2016 Wydział prowadzi następujące studia podyplomowe:

- Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne z Oligofrenopedagogiki;
- Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne – Edukacja Wczesnoszkolna i Wychowanie Przedszkolne;
- Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne – Terapia Pedagogiczna i Rewalidacja Dziecka ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi;
- Podyplomowe Kwalifikacyjne Studia Pedagogiczne;
- Podyplomowe Studia – Psychologia Zachowań Społecznych;
- Podyplomowe Studia Zarządzania i Umiejętności Menedżerskich z Elementami Coachingu;
- Podyplomowe Kwalifikacyjne Studia – Profesjonalny Dyrektor – Prawo i Ekonomia w Kierowaniu i Zarządzaniu Oświatą;
- Podyplomowe Kwalifikacyjne Studia dla Nauczycieli w Zakresie Edukacji Zdrowotnej i Wychowania do Życia w Rodzinie.

Dbanie o wysoką jakość kształcenia, ściśle powiązanie badań naukowych z procesem dydaktycznym spowodowało, że na Wydziale, podobnie jak na całym Uniwersytecie, realizowany jest proces zapewnienia jakości kształcenia. Za każdy z kierunków studiów odpowiedzialny jest Kierunkowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia, współpracujący ściśle z Wydziałowym Zespołem Jakości Kształcenia, kierowanym do września 2016 roku przez dr hab. Irenę Pilch, a od 1 października 2016

roku przez dr. hab. Macieja Bernasiewicza. Proces zapewnienia jakości kształcenia dotyczy studiów I stopnia, II stopnia, jednolitych studiów magisterskich, studiów III stopnia oraz studiów podyplomowych.

Zamierzenia

W licznych dyskusjach na temat roli nauczycieli akademickich w nowym, **postmonocentrycznym** ładzie edukacyjno-społecznym – dyskusjach toczących się podczas posiedzeń Rady Wydziału – często daje się słyszeć głosy przede wszystkim o wspólnotowości, poszanowaniu swobód akademickich, autotelicznej wartości pracy, uczciwości w prowadzonych badaniach teoretycznych i empirycznych, a w szczególności w eksperymentach. Sądzimy, iż wyraźnie zaznacza się dążność kadry akademickiej obu instytutów i katedr do stałego (ciągłego) doskonalenia erudycji, stosowanych metod diagnozowania, do coraz głębszego poznawania swojej dziedziny i reprezentowanej specjalności naukowej, do nieustannego wzbogacania wiedzy, prezentowania nowych rezultatów badań i analiz.

Zwraca uwagę udział naszej kadry nauczycieli akademickich w życiu naukowym i uczelnianym, krajowym i międzynarodowym. Kumulacja wszystkich form aktywności naukowej, doradczo-ekspertalnej, charakterystycznej dla profesorów tytularnych i doktorów habilitowanych, jest wynikiem zapraszania naszej kadry samodzielnych pracowników nauki do uczestniczenia w różnych szacownych przedsięwzięciach w postaci: recenzowania i opiniowania prac, zasiadania w radach naukowych, komisjach, towarzystwach czy podejmowania prac redakcyjnych. Świadczy to o **obywatelstwie** pedagogów i psychologów Uniwersytetu Śląskiego w świecie akademickim.

Strategia rozwoju Wydziału została uchwalona na Radzie Wydziału w dniu 26 lutego 2013 roku i jest zgodna ze strategią rozwoju Uniwersytetu Śląskiego na lata 2012–2020, uchwaloną przez Senat uczelni na posiedzeniu w dniu 24 stycznia 2012 roku. Strategia „W swoich zasadniczych celach powtarza generalne obligacje, jakie nałożono na społeczność uczonych i studentów oraz służby pomocnicze Uniwersytetu. Obligacje te dotyczą sprawnego zarządzania wydziałem i jego jednostkami organizacyjnymi, rozwoju nauki, kształcenia na najwyższym poziomie na wszystkich rodzajach studiów oraz dobrej współpracy z otoczeniem. Wydział Pedagogiki i Psychologii w swojej czterdziestoletniej tradycji udowadnia licznymi osiągnięciami wszystkie cele strategiczne, o któ-

rych jest mowa w strategii”⁵⁶. Analizując strategię rozwoju Wydziału do 2020 roku, można znaleźć w niej cele strategiczne oraz cele szczegółowe, które społeczność akademicka realizuje systematycznie.

W tym miejscu warto przytoczyć także fragment misji Wydziału, zatwierdzonej na tej samej Radzie Wydziału: „Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego, wpisując się w tradycję szkolnictwa różnych szczebli na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim, dąży do równego, sprawiedliwego i otwartego na społeczne zapotrzebowanie dostępu do wiedzy akademickiej wszystkich, których prawo do nauki nie jest ograniczone żadnymi przeszkodami. Kształci elity intelektualne, które służyć będą instytucjom państwa, samorządom terytorialnym, gminom i organizacjom pożytku publicznego. Jest świadom kulturowego miejsca, w jakim funkcjonuje, dąży do kreowania, utrwalania i pielęgnowania uniwersalnych wartości nauk o wychowaniu i psychologii w ścisłym związku z wartościami lokalnymi. Wydział dba o to, aby efekty badań naukowych jego pracowników znalazły swoje odbicie w procesie nauczania. Misję swą Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego realizuje, opierając się na tradycjach rodzimych, jak też europejskich i światowych”⁵⁷.

Nasz Wydział ze swą ofertą badań naukowych i ściśle związaną z nią ofertą dydaktyki jest otwarty na oczekiwania społeczności, w której funkcjonuje, na potrzeby absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, chcących podejmować u nas studia, po których ukończeniu możliwe będzie zdobycie satysfakcjonującej pracy. Dlatego każdego roku staramy się proponować nowe specjalności, które zachęcą młodzież do studiowania na naszym Wydziale. Bogata oferta kwalifikacyjnych studiów podyplomowych pozwala zainteresowanym na podejmowanie doskonalenia zawodowego. Pracownicy naukowo-dydaktyczni z różnych ośrodków akademickich w Polsce wszczynają na Radzie Wydziału Pedagogiki i Psychologii przewody doktorskie, postępowania habilitacyjne oraz procedury o uzyskanie tytułu profesora. Nasz Wydział stał się znaczącym ośrodkiem naukowym w naukach społecznych, o bardzo silnej kadrze naukowej, wydaje dwa parametryzowane czasopisma naukowe, prowadzi oryginalne i ważne pod względem poznawczym badania naukowe, a pracownicy publikują liczące się monografie naukowe oraz artykuły w czasopismach o międzynarodowym i ogólnopolskim zasięgu. Celem nadrzędnym naszych wspólnych działań jest wysoka jakość podejmowanych badań naukowych i realizowanego procesu dydaktycz-

⁵⁶ *Strategia rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego na lata 2012–2020*. http://wpips.us.edu.pl/dok/strategia_rozwoju.pdf [dostęp: 13.06.2016].

⁵⁷ Ibidem.

nego – chcemy, aby nasz Wydział był coraz silniejszy i coraz lepiej postrzegany w polskim środowisku naukowym, a także w zagranicznych ośrodkach naukowych.

Władze dziekańskie i dyrektorzy instytutów w okresie funkcjonowania Wydziału Pedagogiki i Psychologii

Znaczący wkład w dynamiczny rozwój naukowy, dydaktyczny i organizacyjny Wydziału Pedagogiki i Psychologii wniosły kolejne władze dziekańskie oraz dyrektorzy instytutów, przedstawieni dalej w chronologicznej kolejności kadencji.

1976–1981

Dziekan: doc. dr Henryk Gąsior.

Prodziekani: doc. dr Kazimierz Czarnecki, doc. dr Jadwiga Bińczycka-Feluś.

Kierownik studium zaocznego: dr Józef Pielka.

1981–1984

Dziekan: prof. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak.

Prodziekan ds. dydaktyki: doc. dr hab. Maria Bolechowska.

Prodziekani ds. studenckich: dr Maria John (wrzesień-grudzień 1981),
doc. dr Jadwiga Bińczycka.

Prodziekan ds. ogólnych: doc. dr hab. Irena Heszen-Klemens (1981–1982).

Kierownik studium zaocznego: dr Władysław Błońska.

1984–1987

Dziekan: doc. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki.

Prodziekan ds. nauki: doc. dr hab. Jan M. Stanik.

Prodziekani ds. dydaktyki: doc. dr Kazimierz Czarnecki, a od 1985/1986
– doc. dr hab. Danuta Maszczyk.

Prodziekan ds. studenckich: doc. dr Jadwiga Bińczycka.

Kierownik studium zaocznego: dr Władysław Błońska.

1 września 1987 – 30 listopada 1990

Dziekan: prof. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki.

Prodziekan ds. nauki: doc. dr hab. Jan M. Stanik.

Prodziekani ds. dydaktyki: doc. dr hab. Danuta Maszczyk, a od 1 lutego
1989 – doc. dr hab. Barbara Żechowska.

Prodziekan ds. studenckich: dr Zbigniew Marten.

Kierownik studium zaocznego: dr Władysław Błońska.

1 grudnia 1990 – 30 sierpnia 1993

Dziekan: prof. dr hab. Zofia Ratajczak.

Prodziekan ds. nauki: prof. dr hab. Irena Heszen-Niejodek.

Prodziekan ds. dydaktyki pedagogiki: prof. dr hab. Barbara Żechowska.

Prodziekan ds. dydaktyki psychologii: dr Jadwiga Timoszenko.

Pełnomocnik dziekana ds. studiów zaocznych: dr Władysława Błońska.

Pełnomocnik dziekana ds. studenckich: dr Maria Krzyśko.

1 września 1993 – 30 sierpnia 1996

Dziekan: prof. dr hab. Henryk Moroz.

Prodziekan ds. nauki: prof. dr hab. Irena Heszen-Niejodek.

Prodziekan ds. studiów dziennych: dr hab. Władysława Łuszczuk.

Prodziekan ds. studiów zaocznych: doc. dr Kazimierz Czarnecki.

1 września 1996 – 30 sierpnia 1999

Dziekan: prof. UŚ dr hab. Władysława Łuszczuk.

Prodziekan ds. nauki: prof. UŚ dr hab. Dorota Ekiert-Grabowska.

Prodziekan ds. studiów dziennych: dr Marek Adamiec.

Prodziekan ds. studiów zaocznych: dr Eugenia Rostańska.

1 września 1999 – 30 sierpnia 2002

Dziekan: prof. UŚ dr hab. Władysława Łuszczuk.

Prodziekan ds. nauki: prof. UŚ dr hab. Dorota Ekiert-Grabowska.

Prodziekan ds. studiów dziennych: dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk.

Prodziekan ds. studiów zaocznych: dr Eugenia Rostańska.

1 września 2002 – 30 sierpnia 2005

Dziekan: prof. dr hab. Stanisław Juszczuk.

Prodziekan ds. nauki: prof. UŚ dr hab. Ewa Syrek.

Prodziekan ds. studiów dziennych: prof. UŚ dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk.

Prodziekan ds. studiów wieczorowych i zaocznych: prof. UŚ dr hab. Eugenia Mandal.

Pełnomocnik dziekana ds. studiów doktoranckich: prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek.

Pełnomocnik dziekana ds. praktyk pedagogicznych: dr Wojciech Zając
(1 września 2005 – 30 sierpnia 2006).

1 września 2005 – 30 sierpnia 2008

Dziekan: prof. zw. dr hab. Stanisław Juszczuk.

Prodziekan ds. nauki: prof. dr hab. Adam Stankowski.

Prodziekan ds. studiów stacjonarnych: dr hab. Zbigniew Spindel.

Prodziekan ds. studiów niestacjonarnych: prof. UŚ dr hab. Anna Nowak.

Pełnomocnik dziekana ds. studiów doktoranckich: do 30 sierpnia 2006 – dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk, od 1 września 2006 kierownik studiów doktoranckich – dr hab. Wiesława Sacher.

Pełnomocnik dziekana ds. praktyk pedagogicznych: dr Małgorzata Mnich.

1 września 2008 – 31 sierpnia 2012

Dziekan: dr hab. Zbigniew Spendel.

Prodziekan ds. nauki: prof. UŚ dr hab. Anna Nowak.

Prodziekan ds. studiów stacjonarnych: dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk.

Prodziekan ds. studiów niestacjonarnych: dr hab. Ewa Jarosz.

Kierownik studiów doktoranckich: dr hab. Hanna Przybyła-Basista.

Pełnomocnik dziekana ds. praktyk pedagogicznych: dr Małgorzata Mnich.

1 września 2012 – 30 sierpnia 2016

Dziekan: prof. zw. dr hab. Stanisław Juszczuk.

Prodziekan ds. nauki: prof. dr hab. Katarzyna Krasoń.

Prodziekan ds. studiów stacjonarnych: dr hab. Beata Mazepa-Domagala.

Prodziekan ds. studiów niestacjonarnych: dr hab. Teresa Wilk.

Kierownik studiów doktoranckich: dr hab. Beata Pitula.

Pełnomocnik dziekana ds. praktyk pedagogicznych: dr Hewilia Hetmańczyk-Bajer.

W kadencji 2016–2020 wymienione osoby nadal pełnią swe funkcje.

Dyrektorami **Instytutu Pedagogiki** od lat dziewięćdziesiątych byli kolejno:

1995–1996 – prof. UŚ dr hab. Maria Teresa Michalewska

1996–2002 – prof. zw. dr hab. Andrzej Radzewicz-Winnicki

2003–2005 – prof. dr hab. Adam Stankowski

2005–2007 – prof. zw. dr hab. Wojciech Kojs

2007–2012 – prof. UŚ dr hab. Katarzyna Krasoń

2012–2015 – dr hab. Alina Budniak

2015–nadal – dr hab. Ewa Szadzińska

Dyrektorami **Instytutu Psychologii** od lat dziewięćdziesiątych byli kolejno:

1994–2007 – prof. zw. dr hab. Zofia Ratajczak

2007–2012 – prof. UŚ dr hab. Małgorzata Górnik-Durose

2012–2016 i 2016–2020 – dr hab. Zbigniew Spendel

Bibliografia

- 10 lat Uniwersytetu Śląskiego 1968–1978. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1978.
- 10-lecie Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. „Dziennik Zachodni” [Katowice] z dnia 19.09.1986 r.
- Andrukowicz W.: *Chowanna – w dwusetną rocznicę urodzin Bronisława F. Trentowskiego*. „Chowanna” 2009, tom jubileuszowy: *Modalne aspekty treści kształcenia* [red. W. Kojs].
- Andrzej Radzewicz-Winnicki. *Twórczość naukowa, bibliografia prac, działalność badawcza, praca dydaktyczna w latach 1970–2005*. Oprac. E. Syrek, A. Roter. Katowice: Śląsk, 2005.
- „Auxilium Sociale – Wsparcie Społeczne” [kwartalnik naukowy pod redakcją naukową A. Radzewicza-Winnickiego]. Katowice 1997–2005.
- Bobrowska-Nowak W.: *Kartki z przeszłości „Chowanny”*. „Chowanna” 1993, T. 1.
- Bocian F.: *Henryk Gąsior – Jubileusz pedagoga*. „Nauczyciel i Szkoła” 1998, nr 2 (5).
- Budniak A.: *Czasopismo pedagogiczne „Chowanna” (1929–1997)*. *Zarys monograficzny*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1999.
- „Chowanna” 2006, T. 2 (27): *Resocjalizacja młodzieży niedostosowanej społecznie – wybrane konteksty* [red. A. Nowak].
- Czarnecki K.: *Maria Julia Bolechowska (1921–1993)*. W: *Idem: Pionierzy, współtwórcy i twórcy polskiej psychologii naukowej*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2000.
- Czarnecki K.: *Mój życiorys naukowy*. „Nauczyciel i Szkoła” 1999, nr 1 (6).
- Czarnecki K., Kowolik P.: *Maria Julia Bolechowska*. W: *Kronika Katowic*. T. 8. Katowice: Muzeum Historii Katowic, 2000.
- Czernichowski E.: *Organizacja i znaczenie Instytutu Pedagogicznego w Katowicach*. Katowice: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1930.
- Drynda D.: *Molak Adolf*. W: *Słownik pedagogów polskich*. Red. W. Bobrowska-Nowak, D. Drynda. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1998.
- Dziecko w kulturze europejskiej*. Red. M. Knapik, W. Sacher. Katowice: Biblioteka Śląska-Zakład Arteterapii UŚ, 2005.
- Dziecko w świecie wiedzy, informacji i komunikacji*. Red. S. Juszczyk, I. Polewczyk. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005.
- Europa – integracja – sztuka. Tematyczna koncepcja pracy edukacyjno-terapeutycznej środkami artystycznymi*. Red. M. Knapik, W. Sacher. Katowice: Biblioteka Śląska-Zakład Arteterapii UŚ, 2006.

- Grzybowa M.: *Nauczyciel-eksperymentator, naukowiec, pedagog, pedeutolog. Życie – działalność edukacyjna – działalność twórcza Jana Bohuckiego (1901–1991)*. „Nauczyciel i Szkoła” 1997, nr 2 (3).
- Instytut Pedagogiczny w Katowicach*. [Broszura informacyjna. Nakładem IP. Gmach Gimnazjum Państwowego]. Poznań: Drukarnia W.L. Anczyca i s-ki, 1928.
- Jarosz E., Syrek E.: *Działalność naukowo-badawcza i organizacyjna Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego w latach 1980/81–2009/10. Wokół szkoły naukowej Profesora Andrzeja Radziewicz-Winnickiego*. W: *Czas społeczny akademickiego uczestnictwa w rozwoju i doskonaleniu civil society. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Radziewiczowi-Winnickiemu w 65. rocznicę urodzin*. Red. E. Syrek. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2010.
- Juszczyk S.: *80 lat historii kształcenia nauczycieli na Śląsku*. Katowice: Fundacja dla Śląska, 2009.
- Juszczyk S.: *Doktorat honoris causa Uniwersytetu Śląskiego dla Profesora Wincentego Okonia w roku jubileuszu 30-lecia Wydziału Pedagogiki i Psychologii (1976–2006)*. W: *Wincenty Okoń – Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.
- Juszczyk S.: *Edukacja bez barier*. „Gazeta Uniwersytecka” 2006, listopad.
- Juszczyk S.: *Jubileusz 30-lecia Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów – a rozwój pedagogiki wczesnoszkolnej i pedagogiki przedszkolnej w katowickim akademickim ośrodku pedagogicznym*. W: *Pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna w rzeczywistości edukacyjnej i kulturowej w sytuacji zmiany społecznej. Jubileusz 30-lecia Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. Red. S. Juszczyk, M. Kisiel. Katowice: Uniwersytet Śląski, 2010.
- Juszczyk S.: *Jubileusz 30-lecia Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego (1976–2006)*. „Chowanna” 2007, T. 2 (29).
- Juszczyk S.: *Nestor polskich humanistów*. „Gazeta Uniwersytecka” 2006, listopad.
- Juszczyk S.: *Podziw i uznanie*. „Gazeta Uniwersytecka” 2006, gruzdzień.
- Juszczyk S.: *Prof. zw. dr dr h.c. Wincenty Okoń. Życie i twórczość naukowa*. „Chowanna” 2006, T. 2 (27).
- Kojs W.: [Opinia o dorobku naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym Profesora zw. dr Wincentego Okonia, przygotowana w związku z uchwałą Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii oraz uchwałą Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach o nadanie Mu tytułu Doktora Honoris Causa]. W: *Wincenty Okoń – Doctor honoris causa*

- Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.
- Kosek-Nita B., Raś D.: *Idee Uniwersytetu w praktyce kształcenia pedagogów specjalnych. 20 lat Studiów podyplomowych „Profilaktyka i Resocjalizacja” na Uniwersytecie Śląskim (1986–2006)*. „Chowanna” 2006, T. 2 (27).
- Kosek-Nita B., Raś D.: *Kontakty z ludźmi „innymi” jako problem wychowania, opieki i resocjalizacji*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2000.
- Kowolik P.: *Andrzej Radzewicz-Winnicki. „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”* 2006, nr 1.
- Kowolik P.: *Henryk Moroz. „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”* 2006, nr 1.
- Kowolik P.: *Józef Pieter (1904–1989) – psycholog, pedagog, filozof. „Nauczyciel i Szkoła”* 2004, nr 1–2.
- Kowolik P.: *Jubileusz 70-lecia urodzin i 50-lecia pracy zawodowej Profesora Włodzimierza Lecha Goriszowskiego. „Nauczyciel i Szkoła”* 1999, nr 2 (7).
- Kowolik P.: *Prof. zw. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak – pedagog, psycholog i historyk wychowania. W: Wychowanie – opieka – wsparcie. Tradycje i doświadczenia polskiej pedagogiki oraz możliwości współczesnego ich wykorzystania*. Red. M. Wójcik. Mysłowice: Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Kardynała Augusta Hlonda w Mysłowicach, 2002.
- Krasoń K.: *Cielesność aktu tworzenia w teatrze ruchu*. Kraków: Wydawnictwo Universitas, 2013.
- Krasoń K., Mazepa-Domagała B.: *Wymiary ekspresji dziecięcej. Stymulacja – samorealizacja – wsparcie*. Katowice: Centrum Ekspresji Dziecięcej przy Bibliotece Śląskiej, 2005.
- Kwieciński Z.: [Opinia o dorobku naukowym Profesora Wincentego Okonia]. W: *Wincenty Okoń – Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.
- Lewowicki T.: [Opinia o dorobku naukowym Profesora Wincentego Okonia]. W: *Wincenty Okoń – Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.
- Media wobec wielorakich potrzeb dziecka*. Red. S. Juszczyk, I. Polewczuk. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005.
- Michalewska M.T., Kisiel M.: *Problemy edukacji lingwistycznej. Teoria i praktyka edukacyjna w zmieniającej się Europie*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2002.

- Misja Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. <http://wpips.us.edu.pl/dok/misja.pdf> [dostęp: 13.06.2016].
- Molak Adolf. W: *Słownik biograficzny ziemi cieszyńskiej*. Red. J. Golec, S. Bojda. T. 2. Cieszyn: Offsetdruk i Media, 1995.
- „The New Educational Review” [pedagogiczny kwartalnik naukowy] [red. S. Juszczyk] 2003–2015.
- Palka S.: *Twórcze i aktywne życie prof. zw. dr. hab. Henryka Moroza*. W: *Twórcze życie nauczyciela*. Red. S. Juszczyk. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 1996.
- Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna w sytuacji zmiany społecznej, kulturowej i oświatowej. *Studia – rozprawy – praktyka*. Red. S. Juszczyk, M. Kisiel, A. Budniak. Katowice: Uniwersytet Śląski, Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, 2011.
- Pieter J.: *Powstanie i rozwój uczelni wyższych w województwie katowickim w latach 1945–1964*. „Chowanna” 1964, z. 4.
- Pituła B.: *Pamięci Profesor Barbary Żechowskiej*. „Chowanna” 2001, T. 2 (17).
- Protokoły posiedzeń Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego z lat 1976–2006. Archiwum Dziekanatu Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego.
- Psychologiczne i psychiatryczne opiniodawstwo sądowe w ramach nowych uregulowań prawnych. Red. J. Stanik, Z. Majchrzyk. Katowice: Anima, 2001.
- Radziejewicz-Winnicki A.: *Laudatio*. W: *Wincenty Okoń – Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.
- Radziejewicz-Winnicki A.: *Professor Wincenty Okoń doctor honoris causa of the University of Silesia*. „The New Educational Review” 2006, vol. 11, no. 3–4.
- Rechowicz H.: *W służbie nauki i regionu. W: 10 lat Uniwersytetu Śląskiego 1968–1978*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1978.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych. Dz.U. 2011, nr 179, poz. 1065.
- Rzymełka-Frąckiewicz A., Wilk T.: *Integrująca rola Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego. Refleksje w trzydziestą rocznicę istnienia Katedry*. „Wychowanie na co Dzień” 2011, nr 3.
- Społeczne procesy modernizacyjne w środowisku lokalnym średniego miasta (doświadczenia i propozycje)*. Red. T. Frąckowiak, P. Mosiek, A. Radziejewicz-Winnicki. Rawicz-Leszno: Urząd Gminy Rawicz, 2005.

- Sprawozdanie JM Rektora za rok akademicki 2005/2006*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.
- Stanik J.M., Majchrzyk Z.: *Psychologiczne i psychiatryczne opiniodawstwo sądowe w ramach nowych uregulowań prawnych*. Katowice: Wydawnictwo Anima, 2001.
- Statut Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1999.
- Statut Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.
- Stopińska-Pająk A.: „Chowanna” – wczoraj i dziś. „Ruch Pedagogiczny” 1984, nr 3.
- Stopińska-Pająk A.: *Funkcje społeczno-pedagogiczne „Chowanny”*. „Chowanna” 1987, z. 2.
- Strategia rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego na lata 2012–2020*. http://wpips.us.edu.pl/dok/strategia_rozwoju.pdf [dostęp: 13.06.2016].
- Syrek E.: *Wstępy i kontynuacje obszarów badawczych Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego*. W: *Pedagogika społeczna. Wstępy i kontynuacje*. Red. E. Marynowicz-Hetka, E. Skoczylas-Namińska. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2015.
- Sztuka i ekspresja dziecka – w poszukiwaniu sensu tworzenia*. Red. K. Krasoń. Katowice: Zespół Katolickich Szkół Ogólnokształcących nr 2, 2003.
- Uniwersytet Śląski, Instytut Pedagogiki, Katedra Pedagogiki Społecznej*. Oprac. E. Górnikowska-Zwolak. W: *Funkcjonowanie i kierunki rozwoju pedagogiki społecznej w Polsce. Prezentacja ośrodków akademickich*. Red. E. Trempała, M. Cichosz. Olecko: Wszechnica Mazurska, 2000.
- Uniwersytet Śląski – wyrósł z dobrego drzewa, 1968–1998*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1998.
- Vision dans l'éducation des élèves handicapés mentaux*. Éd. A. Stankowski. S.É.C.T. Association internationale. Sciences, Éducation, Cultures, Traditions. Fribourg: Fribourg – Suisse, 2013.
- Wincenty Okoń – *Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.
- Wydział Pedagogiki i Psychologii*. Oprac. H. Gąsior, P. Barczyk, Z. Ratajczak. W: *10 lat Uniwersytetu Śląskiego 1968–1978*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1978.
- Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w sprawie organizacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 31 lipca 1968 r. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego” 1968, nr A-10, poz. 71.

Zarządzenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w sprawie struktury organizacyjnej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 16 sierpnia 1973 r. Utworzenie Wydziału Filologicznego, Wydziału Nauk Społecznych i Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki” 1973, nr 14, poz. 157.

Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w sprawie struktury organizacyjnej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 26 czerwca 1969 r. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego” 1969, nr A-7, poz. 69.

Zarządzenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w sprawie zmian organizacyjnych w szkołach wyższych podległych Ministrowi Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Utworzenie w Uniwersytecie Śląskim Wydziału Pedagogiki i Psychologii. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki” 1976, nr 12, poz. 45.

Zarządzenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w sprawie zmian organizacyjnych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach z dnia 29 lipca 1974 r. Utworzenie Wydziału Nauk o Ziemi i Instytutu Fizyki i Chemii Metali w ramach Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki” 1974, nr 8, poz. 68.

Zarządzenie nr 98 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 27 czerwca 2014 r., w sprawie zmian w strukturze podstawowych jednostek organizacyjnych prowadzących działalność naukowo-dydaktyczną w Uniwersytecie Śląskim w roku akademickim 2013/2014 i 2014/2015. <http://bip.us.edu.pl/sites/bip.us.edu.pl/files/zarz201498.pdf> [dostęp: 13.06.2016].

Zbigniew Kwieciński, *Doctor Honoris Causa Universitatis Silesiensis*. Oprac. naukowe K. Krasoń. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2014.

Fot. 1. Jubileusz prof. zw. dr. hab. Andrzeja Radzewicza-Winnickiego. Mała Scena Teatru im. S. Wyspiańskiego w Katowicach (2005)

Fot. 2. Podpisanie umowy w sprawie powołania TNER. Od lewej: prof. zw. dr. hab. Stefan Michał Kwiatkowski (dyrektor Instytutu Badań Edukacyjnych, Warszawa), prof. zw. dr. hab. Stanisław Juszczak (dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego), prof. zw. dr. hab. Janusz Janeczka (rektor Uniwersytetu Śląskiego), doc. Pavol Odalos (prorektor Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, Słowacja), doc. Tadeusz Siwek (prorektor Uniwersytetu Ostrawskiego w Ostrawie, Czechy) (grudzień 2003)

Fot. 3. Budynek Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. Katowice, ul. Grażyńskiego 53

Fot. 4. Inauguracja roku akademickiego 2010/2011 na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego

Fot. 5. Uroczystość wręczenia doktoratu *honoris causa* Uniwersytetu Śląskiego prof. zw. dr. hab. Wincentemu Okoniowi. Uniwersytet Warszawski (2006)

Fot. 6. Zdjęcie grupowe pracowników pionu pedagogiki Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego (grudzień 2007)

Fot. 7. Prof. dr hab. Ewa Syrek odbiera nagrodę II stopnia z rąk Rektora Uniwersytetu Śląskiego JM prof. zw. dr. hab. Wiesława Banysia (październik 2010)

Fot. 8. Immatrykulacja studentów I roku (rok akademicki 2009/2010)